

VAKIF TÜZEL KİŞİLİĞİ BAKIMINDAN TESCİLİN İYİLEŞTİRİCİ ETKİSİ VE MK M. 103/II HÜKMÜNÜN İŞLEVİ*

(THE CURATIVE EFFECT OF INSCRIPTION AND THE FUNCTION OF
ARTICLE 103/II OF THE TURKISH CIVIL CODE WITH REGARDS TO LEGAL
ENTITY OF FOUNDATIONS)

Araş. Gör./Res. Asst. Barış Demirsatan**

ÖZ

Vakfın kurulmasını engelleyen sebeplerin varlığı halinde vakfa karşı iptal davası açılabileceğini düzenleyen MK m. 103/II hükmüyle Medenî Kanun, vakfın tesciline iyileştirici etki tanımıştır. Böylece hukuki işlemlere ilişkin genel hükümsüzlük rejimi kıyas yoluyla vakıf kurma işlemine vakıf tescil edildikten sonra uygulanmaz. Dolayısıyla vakıf tescil edildikten sonra, vakıf kuruluş işlemini etkileyen hükümsüzlük sebepleri işlemi ve vakfi amacın hukuka veya ahlâka aykırı olması hali dışında geçersiz kılmaz. Buna karşılık yürürlükten kalmış olan Medenî Kanun ile kaynak İsviçre hukukunda bu şekilde somut bir hüküm mevcut değildir. Vakıf amacının başlangıçtan itibaren imkânsız olması durumunda, tescil vakfa tüzel kişilik kazandırmaz. Zira kurulduğu anda MK m. 116/I uyarınca infisah edecek bir vakfa kanunun cevaz verdiği kabul edilemez. Tescilin iyileştirici etkisi ise mutlak değildir. Vakfın kuruluş işlemini etkileyen hükümsüzlük sebepleri, vakfa karşı iptal davası açılabilmesine dayanak oluşturur. İptal davası, vakfi tasfiye sürecine sokan ve vakfın sona ermesine yol açan bir yenilik doğuran dava niteliğini taşır. İptal davasında davacı sıfatı ve dava açma süresi gibi hususlar, iptal sebebi oluşturan hukuka aykırılığa göre belirlenmek gerekir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Vakıf senedi, Vakfın kuruluşu, Vakfın sona ermesi, Tescilin iyileştirici etkisi

ABSTRACT

As per Article 103/II of the Turkish Civil Code, inscription of foundation has a curative effect since it prescribes that a request for annulment can be raised against a foundation of which deed is void. Thus the general regime of invalidity cannot be applied even mutandis mutatis to the foundation deed after inscription. Once the inscription has been made, any of reason of invalidity -except illegality or immorality of purpose- affecting the foundation deed does not make

* Bu makale, 23.1.2017 tarihinde Editörler Kurulu'na ulaşılmış olup birinci hakem onayından 20.2.2017 tarihinde, ikinci hakem onayından 23.2.2017 tarihinde geçmiştir.

** İÜHF Medenî Hukuk Anabilim Dalı/İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi – baris.demirsatan@istanbul.edu.tr

the legal entity of foundation and its deed void whereas the previous Turkish Civil Code and the reference Swiss Code do not contain any concrete provision granting a curative effect. This effect, however, is not absolute. Following the completion of foundation inscription, any reason of invalidity affecting the foundation deed transforms into a basis for cancellation of foundation. The request for cancellation is a foundational lawsuit which triggers the liquidation and extinction of the respondent foundation. Any matter such as the title of claimant or peremptory time limit must be determined as per the reason of cancellation.

Keywords: Foundation, Deed of foundation, Establishment of foundation, Dissolution of foundation, Curative effect of inscription

I. Giriş

Yürürlükten kalkan 743 sayılı Medenî Kanundan farklı olarak, Medenî Kanun m. 103/II hükmüyle ilgililerin veya Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün vakfın kurulmasını engelleyen sebeplerin varlığı halinde iptal davası açabileceği düzenlemiştir. Bu hüküm bir yandan vakıf kurma işlemini etkileyen geçersizlik nedenlerinin vakıf tüzel kişiliğinin doğumuna etkisi bakımından uygulama alanı bulacakken; diğer yandan da vakıf tüzel kişiliğine karşı iptal davası açılma olanağı tanımak suretiyle vakıflar için mahkeme kanalıyla ayrı bir sona erme nedeni oluşturmaktadır.

Burada, vakıf kurma işlemini etkilemesi söz konusu farklı geçersizlik nedenleri dikkate alınarak MK m. 103/II hükmünün vakıf tüzel kişiliğinin kurulması ve sona ermesi bakımından etki ve sonuçlarına değinilecektir.

II. Vakıf tüzel kişisinin doğumunda

a. Genel olarak

Türk Medenî Kanunu hükümleri çerçevesinde vakıf, iki aşamalı olarak kurulur. Öncelikle vakıf kurma iradesi¹, vakıf kurma işlemiyle beyan edilir; sonrasında bu vakıf kurma işlemine dayalı olarak vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde yapılan başvuru sonucunda bu mahkemede tutulan vakıf siciline tescil ile vakıf tüzel kişiliği doğar (MK m. 102/I)².

¹ Vakıflarda esas olan kurucunun iradesinin gerçekleştirilmesi olup vakıfların kamusal denetimi de aslında vakıf kurucusunun iradesini temin etmeyi hedefler: JdT 1996 I 110; **Habib Tabet/Yvan Leupim**, “La fondation de droit suisse au prisme de l’Ordonnance sur le Registre du commerce du 17 octobre 2007”, REPRAX 2/2013, s. 4; Vakıflara üyelik kavramının yabancı olduğu ve vakfedenin ölümünden sonra vakıfla ilgili bir çıkar sahibi kalmayabileceği için kamusal denetimin bulunduğu yönünde: **Rona Serozan**, Medeni Hukuk, İstanbul, 2015, II §6 N. 10 ve 12

² MK m. 577/II (İMK m. 539/II) hükmü ise esasen bir vakıf kurma işlemi bulunmadığı halde istisnai şekilde vakıf kurma işlemi varsayımı (faraziyesi) öngörmektedir: **Hans Michael Riemer**, BK – Berner Kommentar Band/Nr. 1/3/3: Die Stiftungen, Systematischer Teil und Kommentar zu Art. 80-89bis ZGB Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht, Die juristischen Personen, Bern, 1981, Art. 80, N. 3; **Murat Doğan**, Vakıflarda Mal Varlığı, Ankara, 2000, s. 11 dn. 26; Tahvil şeklinde: **Sa-nem Aksoy Dursun**, Ölümüne Bağlı Tasarrufların Yorumuna Dair Bazı Düşünceler”, İÜHF M, C. 66, S. 2, 2008, s. 314; **Cem Baygın**, “Ölümüne Bağlı Tasarruflarda Yorum”,

Vakıf kurma işlemi, tek taraflı ve yöneltilmesi gerekmeyen bir irade beyanından ibarettir³. Bu işlem sağlararası işlem olarak yapılabileceği gibi ölüme bağlı tasarrufa da konu edilebilir. Sağlararası işlem olarak, vakıf kurma işlemi resmi şekle tabidir⁴. Yöneltilmesi gerekmeyen bir irade beyanı bulunduğundan yorumlamada irade ilkesi esastır⁵. Sağlararası işlem olarak, malvarlığına yaptığı etki yönünden ise bu işlemin vasfı tartışmalı olmakla beraber kendine özgü nitelikler taşıdığı, esasen tüzel kişi yaratmaya yönelmiş olduğu ifade edilmektedir⁶. Ölüme bağlı tasarruf olarak ise bu işlem geçerlilik koşulları bakımından vasiyetname hükümlerine tabi olur⁷.

AÜEHFD, C. 4, S. 1-2, 2000, s. 579; Tahvil sonucunda bir faraziye öngörüldüğü şeklinde: **François Chaix**, Commentaire Romand: Code Civil II, 2016, Art. 539, N. 11 ve 13. Görevli mahkeme konusunda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun düzenlemeleri çerçevesinde açıklamalar için: **Şükran Ekecik**, "Vakıfların Kuruluşu Sürecine Dair Yargılama Hukuku Sorunları", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, C. I, Ankara, 2014, s. 811 vd.

³ **Rona Serozan**, Tüzel Kişiler Özellikle: Dernekler ve Vakıflar, İstanbul, 1994, s. 92; **Tufan Ögüz**, Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları, İstanbul, 2007, s. 18; **Mustafa Dural/Tufan Ögüz**, Kişiler Hukuku, İstanbul, 2016, s. 346; **Riemer**, Art. 80, N. 4 vd.; **Thomas Aebersold**, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch: OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 2011, Art. 81, N. 1; **Mario M. Pedrazzini/Niklaus Oberholzer**, Grundriss des Personenrechts, Bern, 1989, s. 245. Birden fazla kişi birlikte vakıf kurarsa, müşterek irade beyanı söz konusu olur (**Riemer**, Art. 80, N. 6). Bu çerçevede ölüme bağlı vakıf kurma işleminin esas olarak tüzel kişiliği kurmaya yönelik bir işlem mi olduğu yoksa tüzel kişilik kurma ve bu kişiye malvarlığı özgüleme şeklinde iki işlemi mi içerdiği tartışmalıdır. İki ayrı işlem bulunduğu fikrinde: **Necip Kocayusufpaşaoğlu**, Miras Hukuku, İstanbul, 1987, s. 285; Tek işlem olduğu fikrinde: **Hüseyin Hatemi**, Önceki ve Bugünkü Türk Hukukunda Vakıf Kurma Maalesi, İstanbul, 1969, s. 310 vd.; **Kemal Oğuzman**, Miras Hukuku, İstanbul, 1995, s. 158; Genel olarak vakıf kurma işleminde mantıksal ve zamansal olarak ayrı düşünülecek malvarlığı özgüleme ve tüzel kişilik yaratma unsurlarının bulunduğu hakkında: **Serozan**, II §6 N. 8

⁴ Noterlik Kanunu m. 89 gereği noter tarafından re'sen düzenlenmek gerekir: **Kemal Oğuzman/Özer Selici/Saibe Oktay-Özdemir**, Kişiler Hukuku, İstanbul, 2016, s. 392; **Ögüz**, s. 20; **Murat Doğan**, "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Vakıf Kuruluşu ve Vakıfların Mal Varlıkları", KHÜHFD, C. 4, S. 1, 2016, s. 45 Senette değişikliklerin de aynı şekle tabi olacağı yönünde: Yarg. 18. HD., 25.3.2002, 139/2943 (Kazancı); Şekil şartı aranmasının gerekliliği hakkında: **Ferit Hakkı Saymen**, Türk Medeni Hukuku Cilt II: Şahsın Hukuku, İstanbul, 1960, s. 464

⁵ **Serozan**, Tüzel Kişiler, s. 93; **Aebersold**, Art. 81, N. 3; **Martin Eisenring**, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht: Personen- und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutzrecht Art. 1-456 ZGB, 2012, Art. 81, N. 1; **Peter Tuor/Bernhard Schynder/Jörg Schmid/Alexandra Jungo**, ZGB - Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 2015, §17 N. 14; **August Egger**, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi - Kişinin Hukuku, İkinci Kısım Tüzel Kişiler mad. 52-89, Çeviri: Av. Volf Çernis, Ankara, 1949, m. 81, N. 6; Dikkate alınacak olan tescil anındaki kurucu iradesidir: **Ergun Özsunay**, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1978, s. 405; Buna karşılık ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflarda tasarrufun yapılma amı esas alınabilecektir. Vakfın üçüncü kişilerle sözleşme ilişkisine girildiğinde, senedin yorumlanmasında güven ilkesinin uygulanacağı şeklinde: **Heinz Hausheer/Regina E. Aebi-Müller**, Das Personenrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Bern, 2008, §19 N. 19.13

⁶ **Doğan**, s. 15; **Ögüz**, s. 19; Tasarruf işlemi görüşünde: **Aydın Zevkiler/M. Beşir Acabey/K. Emre Gökyayla**, Medeni Hukuk, Ankara, 2000, s. 644 ve karşı. s. 646. Ayrıntılı

Vakıf kurma işleminin yapılmasından sonra mahkemeye başvuru, sağlararası işlemlerle kurulan vakıflarda vakfeden tarafından yapılır⁸. Başvurunun işlemden sonra ne kadarlık bir süre içinde yapılacağına dair bir yasal düzenleme yoktur⁹. Bu çerçevede başvurunun her zaman yapılabileceği sonucuna varılabileceği gibi aynı zamanda, vakıf kurma işleminden dönmenin de mümkün olduğu sonucuna varılabilir¹⁰. MK m. 102 hükmünü aşacak şekilde Vakıflar Genel Müdürlüğüne, kuruluş işleminin yapılmasından itibaren üç ay içinde

bilgi ve karşı: **Riemer**, Art. 80, N. 11 vd.; Ayrıca: **Hatemi**, s. 163 vd.; Borçlandırıcı işlem fihrinde: **Yücer**, s. 2968; Vakıf kurma işleminin borçlandırıcı nitelikte olduğu ve tüzel kişiliğin kazandırılmasının tasarrufi etkiye sahip olduğu şeklinde: **Julia Xoudis**, Commentaire Romand: Code Civil I, 2010, Art. 81, N. 12

⁷ **Dural/Öğüz**, s. 348 dn. 431; **Mustafa Dural/Turgut Öz**, Miras Hukuku, İstanbul, 2015, s. 167; **Özsunay**, s. 402. Miras sözleşmesi kapsamında da mirasbırakan vakıf kurabilir. Bu tasarruf, sözleşmenin bağlayıcı içeriğine girmez, vasiyetname hükümlerine tabi olmaya devam eder: **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 284. Ehliyet bakımından miras sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği da savunulmuştur: **Özsunay**, s. 387. Sağlararası işlemlerle kurulan vakıflara koşul olarak ölüme bağlı kurulan vakıflarda ölüme bağlı tasarruf da vasiyetname olarak ve irade ilkesine göre yorumlanır. Vasiyetnamenin yorumlanması hakkında bkz. **Mehmet Serkan Ergüne**, Vasiyetnamenin Yorumu, İstanbul, 2012, s. 17 vd.; **Aksoy Dursun**, s. 319 vd.; **Baygın**, s. 570 vd. Buna karşılık öğretilerde miras sözleşmesinin bağlayıcı içeriği kapsamında da vakıf kurma işleminin yer alabileceği savunulmaktadır. Bu yönde: **Göktürk Uyan**, "Miras Sözleşmesindeki İki Taraflı Bağlayıcı Kayıtlı Vakıf Kurulması", İÜHF M, C. 65, S. 2, 2007, s. 328 vd. Ölüme bağlı tasarrufta bağlayıcı şekilde yüklem olarak vakıf kurulmasının öngörülebileceği ve buna göre kurulan vakfın sağlararası işlemlerle kurulan vakıf sayılacağı hakkında: **Paul Piotet**, "Clause d'un pacte successoral prévoyant la constitution d'une fondation et sa dotation", JdT 1980 I 317

⁸ Vakıf kurma işleminin noterlikte yapılmasından sonra kurucu ölürse, mirasçılar da tescil talebinde bulunabilir. Bu durum vakıf kurma işleminin geri alınabilirliği bakımından bir farklılık getirmez. Buna karşılık VT m. 3/II ile VY m. 5/III hükümlerinde senedin düzenlenmesini izleyen üç ayda bu istemde bulunulmaması halinde Vakıflar Genel Müdürlüğüne tescil isteminde bulunma yetkisi tanınmaktadır. Genel Müdürlüğe Medeni Kanunda böyle bir yetki verilmemiştir. Bu itibarla ilgili düzenleyici işlemlerin hukuka uygunluğu tartışmaya açıktır. En azından, Vakıflar Genel Müdürlüğüne bu yetkinin mirasçıların karşı koymaması koşuluyla tanındığının kabul edilmesi uygun olacaktır. Aynı hükümlerle, vakıf senedi düzenleyen kurucu tüzel kişinin sona ermesi durumunda da tescil istemi için Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne yetki tanınmıştır. Esasen tüzel kişilerin hak ehliyeti tasfiye sürecine girmekle kural olarak tasfiye amacıyla sınırlanır. Bu çerçevede Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne tanınan yetkinin tasfiye amacıyla bağdaştığı ve tüzel kişinin tasfiye memurları itiraz etmediği ölçüde geçerli olabileceği sonucuna ulaşılmalıdır. İsviçre hukukunda ise tescil istemi vakfın yönetim organı tarafından yapılır (İTST m. 17/c ve m. 18). Pratikte vakfeden ve vakıf yönetim organını oluşturan kişiler büyük ölçüde keşişe de, Türk hukukunda vakfın akibetinin İsviçre hukukuna nazaran vakıf kurucularının eline bırakıldığı şeklinde bir gözlem yapılabilir. Diğer yandan ölüme bağlı tasarruf, hükümlerini vakıf kurucusunun ölümüyle doğuracağından, vakfedenin sağken bu tasarrufa dayanarak vakfın tescil edilmesini istemesi olanaklı değildir: Yarg. 11. HD., 11.5.1981, 1800/7965 (**Ekecik**, s. 808-809)

⁹ VT m. 3/II ile VY m. 5/III hükümlerinde ise kanuni bir dayanak bulunmadığı halde tescil talebinde bulunulması için üç aylık bir süre öngörülmüştür. İsviçre'de başvurunun her zaman yapılabileceği hakkında: **Aebersold**, Art. 81, N. 9

¹⁰ Kurucu, bir üçüncü kişiye karşı vakıf kurma borcu altına girmiş olabilir. Bu durumda bu sözleşmeye ayrıklıktan ötürü sorumlu tutulması olasılığı saklıdır. Bu olanağın varlığı hakkında: **Riemer**, Art. 80, N. 7

başvuru yapılmadığı takdirde re'sen mahkemeye tescil için başvurma yetkisini tanıyan idari mevzuata bu nedenle mutlak bir üstünlük tanınmamalıdır¹¹. Buna karşılık vasiyetnamenin geri alınmasına ilişkin hükümler çerçevesinde ölüme bağlı tasarrufla yer alan vakıf kurma işleminin, mirasbırakan tarafından geri alınması miras açılana dek her zaman mümkün olacaktır¹².

Vakıf kurma işlemini takiben mahkemeye vakfın tescili için yapılan başvurunun kabul edilmesi sonucunda mahkeme nezdinde sicile tescille birlikte vakıf tüzel kişilik kazanır (MK m. 102/I)¹³. Bu başvurunun kabul edilmesi veya reddedilmesine ilişkin olarak verilen karar istinaf kanun yoluna götürülebilir (MK m. 103; HMK m. 341/V, m. 387)¹⁴. Mahkemelere tescil kararı için tanınan bu yetki, çekişmesiz yargı işleri kapsamında kalmaktadır ve verilen karar kesin hüküm niteliği taşımaz¹⁵. Fakat kanun yolunun tükenmesiyle bu çerçevede

¹¹ Bu yönde: **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 396; **Mehmet Ayan/Nurşen Ayan**, *Kişiler Hukuku*, Konya, 2015, s. 282; **Doğan**, s. 94. **Hüseyin Hatemi**, "Önceki Hukukumuzda ve Türk Medeni Hukukunda Vakıf Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar ve Düşünceler", *MHAD*, C. 11, S. 14, 1977, s. 83. Tescil için başvurulmuşsa dahi bundan feragat edilmesi mümkündür: **Hatemi**, s. 250. Aynı içerikteki yürürlükten kalkan tüzük hükmünü üstün tutan aksi yöndeki görüş: **Öğüz**, s. 39; Yürürlükteki yönetmelik açısından: **Dural/Öğüz**, s. 350. Görüşlerin ayrıntıları için: **Ahmet İşeri**, *Türk Medeni Hukukuna Göre Vakıf*, Ankara, 1968, s. 121 vd.; Yargıtay ise bir kararında vakıf kurma işleminden dönmenin mümkün olmadığını kabul ederken, bir başka kararında usul hukuku hükümleri çerçevesinde yapılacak feragat yine mevzuat hükümlerinin saklı olduğu belirterek geçerlilik tanımıştır. Kararlar için: **Suat Ballar**, *Yeni Vakıflar Hukuku*, İstanbul, 2015, s. 342; Sağlararası işlem olarak yapılan vakıf kurma işleminden yine resmi şekilde dönülebileceği, ölüme bağlı tasarruf söz konusu olduğu durumda kuruma ilişkin genel düzenlemelerin uygulanacağı hakkında: **Zevkçiler/Acabey/Gökyayla**, s. 650

¹² **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 392; **Rona Serozan/B. İlkay Engin**, *Miras Hukuku*, Ankara, 2014, §4 N. 100; **Oğuzman**, s. 158; **Piotet**, s. 317

¹³ İMK m. 52 hükmü uyarınca da vakıf tüzel kişiliği ticaret siciline vakfın tescil edilmesiyle doğar. Aile ve kilise vakıflarında ise vakıf kurma işleminin yapılması İsviçre hukukunda İMK m. 52/II hükmünde yapılan 12.12.2014 tarihli değişikliğe dek yeterliydi: **Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo**, §17 N. 2. Yeni düzenlemede özel hukuk tüzel kişisi olarak sadece ekonomik amaç gütmeyen dernek tüzel kişilerinin doğumu için tescil şart kılınmamıştır.

¹⁴ Bu hüküm sadece vakfın kuruluşunda değil, vakıf kuruluş işleminin (senedinin) değiştirilmesine ilişkin yargısal başvurularda da uygulanmaktadır. Yarg. 18. HD., 27.5.2010, 4909/8025; Yarg. 18. HD., 31.1.2005, 10957/138 (Kazancı)

¹⁵ **Öğüz**, s. 42; **Özsunay**, s. 410; **Ballar**, s. 339; **Bülent Köprülü**, *Medeni Hukuk*, İstanbul, 1984, s. 581; Yarg. 18. HD., 18.5.2004, 3164/4142; Yarg. 15.9.2003, 5088/6397 (Kazancı); **Ekeçik**, s. 799; Ancak Yargıtay yeni tarihli bazı kararlarında, görevli mahkemenin tayini hususu bakımından vakıf tescilini çekişmeli yargı işlerinden kabul etmiştir. Zira Türk hukukunda vakıflara ilişkin işlerde öteden beri 743 sayılı MK m. 74 ve HUMK m. 8 uyarınca asliye hukuk mahkemeleri görevli olarak kabul edilmişken, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun çekişmesiz yargı işlerinde vakıflara ilişkin bir istisna tanımadan kural olarak sulh mahkemelerini görevi sayması sonucunda tereddüt hâsıl olmuştur: Yarg. 18. HD., 17.5.2012, 3923/5822; Yarg. 18. HD., 19.1.2015, 19202/653, Yarg. 18. HD., 8.5.2014, 20679/8423 (Kazancı); **Ekeçik**, s. 801. VT m. 3/IV hükmü ise burada değerlendirilmeye esas alınmaz, zira mahkemelerin görevi kanunla belirlenir.

tekrar bir başvuru yapılması söz konusu olmaz¹⁶. İstinaftan sonra temyiz kanunun yoluna başvurulması da çekişmesiz yargı işlerinde temyiz yolunun kapalı olması nedeniyle mümkün olmayacaktır (HMK m. 362/I(ç)).

b. Kuruluş işleminin hükümsüzlüğü

Tüzel kişiliği kuran hukuki işlem, MK m. 5 gereği, ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflar saklı kalmak üzere, genel geçerlilik koşullarına tabidir¹⁷. Kural olarak, TBK m. 27'ye aykırı bir vakıf kurma işleminin herhangi bir şekilde sonuç doğurmaması lazım gelir. Ancak kurucu işlem hükümsüz olsa dahi, üçüncü kişilerle görünüşteki tüzel kişi sıfatıyla hukuki ilişkiye girildiyse, genel hükümlerle varılan sonucun doğrudan doğruya benimsenmesi güç olur. Vakıflarda söz konusu olduğu gibi tescille kurulan bir tüzel kişilik varsa veya en azından idari olarak kaydedilmiş bir tüzel kişi ile karşı karşıya kalındığında, bu kayıtların tüzel kişilerin varlıkları hususunda dışarıya karşı fiili bir güven verdiği söylenebilir. Özellikle tüzel kişinin varlığı hususunda kamuya verdiği fiili güven, hukuki ilişkilerde bulunduğu müddet uzadıkça artacaktır. Bu nedenle, genel olarak kesin hükümsüzlüğün sonuçlarının tamamen benimsenmesi olanaksızdır¹⁸. Bu kapsamda, tüzel kişiliğe dair sürekli bir görünümün yaratıldığından bahisle, sürekli borç ilişkilerinde genel olarak kabul edildiği üzere hükümsüzlüğün ileriye etkili olarak sonuçlarını doğuracağı bir çözüm olarak ileri sürülebilir¹⁹. Fakat bu kabulde dahi, hükümsüzlüğün hangi andan itibaren

¹⁶ Mahkeme nezdindeki sicile de kabul kararının kesinleşmesiyle tescil yapılmak gerekir: **Öğüz**, s. 44. Tartışma için: **Doğan**, s. 125 vd. Bu sonuç sistematik açıdan doğru olduğu kadar pratik açıdan da yerinde olacaktır.

¹⁷ **Serozan**, Tüzel Kişiler, s. 98-99; **Egger**, m. 814, N. 17; **Xoudis**, Art. 52, N. 12. Karş. **Hasan Güneri**, Vakıfta Amaç Kavramı ve Amacına Göre Vakıf Türleri, Ankara, 1976, s. 59-60, Yazar yürürlükten kalkan Medenî Kanun çerçevesinde amaca aykırılık halinde tescil edilmiş vakfın ancak mahkeme kararıyla hükümsüz sayılacağını kabul etmektedir. Aynı yönde: **Güral**, s. 97; **Pascal Montavon**, Abrégé de droit civil Art. 1er à 640 CC/LPart, 2013, s. 164; **Pedrazzini/Oberholzer**, s. 262 Genel olarak tescil edilmiş vakfın mahkeme kararıyla sicilden silineceği yönünde: **Riemer**, Art. 89, N. 46 vd.

¹⁸ Nitekim MK m. 5 kıyasen uygulamayı öngördüğünden TBK m. 27 hükmünün doğrudan uygulanması gibi bir sonuç her zaman için reddedilebilir. İrade bozukluklarına ilişkin hükümlerin her tip hukuki işleme kıyasen (MK m. 5 gereği) uygulanabileceği hakkında: **Pierre Tercier/Pascal Pichonnaz/Murat Develioğlu**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016, N. 781; Vakıf kurma işlemine İMK m. 7 (MK m. 5) uyarınca irade bozukluğu hükümlerinin uygulanabileceği: **Riemer**, Art. 80, N. 18, Art. 89, N. 47; Ayrıca: **Doğan**, s. 99. Tüzel kişiler açısından tescilin iyileştirici etkisinin amacının temelinde üçüncü kişilerin korunması olduğu ancak pozitif düzenlemelerin iyiniyetten bağımsız hükümler içerdiği hakkında: **Markus Kick**, Die verbotene juristische Person, Freiburg, 1993, s. 83

¹⁹ Bu yönde: **Jale Güral**, Hükümsüzlük Nazariyeleri Karşısında Türk Medenî Kanununun Sistemi, Ankara, 1953, s. 97-98 ve s.142-143; Ayrıca: **Güneri**, s. 59-60; Farklı bir görüş ise üçüncü kişilerin yetkisiz temsil hükümlerine istinaden korunmasını savunmaktadır. Bu görüş çerçevesinde hükümsüz tüzel kişinin organları, tüzel kişinin kurucularının temsilcisi sayılmaktadır: **Serozan**, Tüzel Kişiler, s. 99; **Hatemi**, s. 259. Bununla birlikte tüzel kişilik kurma işleminin, kurucuların tüzel kişi organlarına temsil yetkisi verme olarak nasıl temellendirileceği karanlıkta kalmaktadır. Çevirme kurumunun koşulları arasında sayılan (Bütün koşullar için: **Necip Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm Cilt 1: Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme, İstanbul, 2014, §44 N. 31 vd.) yedek işlemin hükümsüz işlemle benzer sonuçlar doğurması ve bu işlemde ileriye gitmemesi (I) ile tarafların asıl işlemin hükümsüz olacağını bilmesi durumunda yedek işlemi yapmak isteyen olmaları (II) unsurlarının bu olasılıkta vakıf

dikkate alınacağı, organlarının niteliği ve sorumluluğu, tasfiyesine hangi esasların uygulanacağı gibi yanıtlanması gereken pek çok soruyla karşı karşıya kalınması mümkündür.

Bu konuda hem tüzel kişilik, hem de üçüncü kişilerin korunması bakımından ortaya çıkabilecek sorunların çözülmesi için pozitif bir dayanağın bulunması yerinde olacaktır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu, m. 353 hükmüyle, ticaret siciline bir anonim ortaklığın tescil edilmesiyle bu ortaklığın tüzel kişiliğe sahip olduğuna ilişkin doğacak güveni (TTK m. 355/I) korumuş; ana sözleşmenin hükümsüzlüğüne ve bu itibarla ortaklığın kurulmamış sayılacağına karar verilemeyeceğini düzenlemiştir²⁰. Bu bakımından anonim ortaklığın ticaret siciline tescili²¹, ortaklığın kuruluş işlemine dair hukuka aykırılıkları giderici bir özellik taşır. Sadece sınırlı durumlarda, bu şekilde geçerli olarak kurulmuş ortaklığın feshedilmesi için dava açılma olanağı tanınmıştır²². Aynı hukuki durum, limited ortaklıklar için TTK m. 644/I(b) hükmü göndermesiyle, kooperatifler için de Kooperatifler Kanunu m. 98 uyarınca geçerlidir. Buna karşılık kolektif ve komandit ortaklıklar bakımından TTK m. 214 ve 305 hükümleri gereği ortaklığın tesciline herhangi bir iyileştirici etki tanınmamıştır. Esasen üçüncü kişiler yönünden aynı ölçüde korunma gereksinimi bulunduğu halde ortaklık türü bakımından ayırım yapılmış olmasının isabeti tartışmaya açıktır.

c. Kuruluş bakımından MK m. 103/II'nin işlevi

1. Genel olarak

Yürürlükten kalkan Medeni Kanun, vakıf senedinin²³ hükümsüz olması durumunda, bu senede dayalı olarak vakfın tescil edilmesi haline ilişkin olarak bir düzenleme içermemekteydi. Bu nedenle yukarıda belirtildiği gibi vakıf kur-

kurma işlemiyle temsil yetkisi verme işlemi arasında gerçekleşmiş olacağını kabul etmek güçtür.

²⁰ **İsmail Kırcı/Feyzan H. Şehirli Çelik/Çağlar Manavgat**, Anonim Şirketler Hukuku Cilt I, Ankara, 2013, s. 360 vd.; Oysa yürürlükten kalkan TTK m. 299/V hükmünde, kuruluştaki hukuka aykırılıklar nedeniyle belli koşullarda ortaklığın yokluğuna karar verilebileceği düzenlenmişti. Öğretide, yokluk sonucu bağlanmış olması nedeniyle düzenleme özellikle üçüncü kişilerin korunması çerçevesinde eleştirilmiştir. Bu hususta: **Murat Alışkan**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları, İstanbul, 2007, s. 116-117 ve 125 vd. Bu hüküm daha sonra 559 sayılı kanun hükmünde kararname ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun sonucunda ise hükümde yer alan iyileştirici etki de kaldırılmış ve kuruluştaki hukuka aykırılıkların ortaklığın tüzel kişilik kazanmasına tescile rağmen engel olacağı sonucu doğmuştur: **Mehmet Bahtiyar**, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001, s. 94

²¹ **Ömer Korkut**, "Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukuki Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi", MÜHF-HAD, C. 18, S. 2, 2012, s. 413

²² İsviçre hukukunda da İBK m. 643 hükmüyle anonim ortaklığın geçerlilik şartları tamam olmadığı takdirde bile tescille tüzel kişiliği kazanacağı açıkça düzenlenme gereği duyulmuştur. İBK m. 764/II gereği bu sonuç limited ortaklıklar bakımından da uygulanacaktır. **Riemer**, Art. 52, N. 31. Ancak şunu belirtmek gerekmektedir ki tescilin iyileştirici etkisinin reddedildiği İsviçre'de ortaklıklara ilişkin olarak Federal Mahkeme eski tarihli kararlarında bu etkiyi kabul etmiştir: ATF 15 I 629; **Kick**, s. 83

²³ Vakıf senedi, vakıf kurma iradesinin belirtildiği irade beyanının yer aldığı belgeyi ifade eder. Bkz. **Şebnem Akipek Öcal**, "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflarla İlgili Mevzuatta Değişiklikler ve Yenilikler", KHÜHFD, C. 4, S. 1, 2016, s. 18

ma işleminin hükümsüzlüğü genel hükümlere tabi olmaktadır. Dolayısıyla vakfın tescilinin iyileştirici bir etkisinin bulunmadığı öğretilerde kabul edildiği²⁴ gibi ayrıca, irade bozukluklarının tescilden sonra da ileri sürülebileceği kabul edilmekteydi²⁵.

MK m. 103/II hükmü ise, vakıf senedini hükümsüz kılan sebeplerin varlığı halinde vakfın iptali için Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgililere iptal davası açma hakkı tanıyarak, vakfın tescilinin vakıf senedini hükümsüz kılan sebeplerin iyileştirici bir etkiye sahip olacağını düzenlemiştir²⁶. Vakfın tescili için yapılan yargısal başvuru, her ne kadar vakıf senedinin geçerliliğinin de incelenmesini sağlıyorsa²⁷ da her durumda bu yönden sağlıklı bir sonucun gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu olasılıklarda, vakfın tescil edilmiş olması, vakfa artık tüzel kişiliğini mutlak olarak kazandırmaktadır²⁸. Zira vakfın iptalinin istenebi-

²⁴ **Serozan**, Tüzel Kişiler, s. 99; **Hatemi**, s. 232 vd. Yazarlar MK m. 2'ye başvurulmasının mümkün olacağı istisnai halleri saklı tutmaktadır. Yargıtay'ın da bu yönde vermiş olduğu bir karar vardır: Yarg. Ticaret Dairesi, 18.2.1954, 8110/933 (**Hatemi**, s. 232 dn. 32); **Egger**, m. 81, N. 9; Sorunun pratik değeri olmadığı fikrinde: **İşeri**, s. 110; Şekle aykırılık halinde tescilin işlemi geçerli kılacağı yönünde aksi yönde: **Özsunay**, s. 400 dn. 44; Ayrıca karş. **Şakir Berki**, "Vakıflar", AÜHFMD, C. 38, S. 1-4, 1988, s. S. 147 vd., yazar vakfın tescil edilmesine karşın hüküm doğurmayacağı durumlara örnek verirken amacın hukuka aykırılığına ve imkansızlığa değinmekle yetinmektedir.

²⁵ **Hatemi**, s. 258 vd.; **Özsunay**, s. 418; **İşeri**, s. 141; **Köprülü**, s. 565; **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu**, Türk Medenî Hukuku Cilt I/2 Şahsın Hukuku, İstanbul, 1956, s. 248; **Aebersold**, Art. 82, N. 5; İrade bozukluğunun sonradan genel hükümlere göre ileri sürülebileceğini kabul eden bu yazarların da vakfın tesciline iyileştirici bir etki tanımadıkları görülmektedir. MK m. 103/II hükmüne karşılık gelen İsviçre hukukunda da bu sonuç büyük ölçüde kabul edilmektedir: **Egger**, Art. 81, N. 9; ATF 96 II 273; **Hausheer/Aebi-Müller**, N. 19.19; **Harold Grüniger**, Basler Kommentar: Zivilgesetzbuch I, 1996, Art. 81, N. 28; **Aebersold**, Art. 81, N. 11; **Tuor/Schynder/Schmid/Jungo**, §17 N. 11, Yazarlar hakkın kötüye kullanılması olasılığını saklı tutmaktadır; **Tabet/Leupin**, s. 6-7; JdT 1972 I 162; Ayrıntılı bilgi ve tartışmalar: **Riemer**, Art. 81, N. 117 vd. ve Art. 52, N. 32; Vakıf tasfiye edilene dek, üçüncü kişilerin korunması gerekçesiyle iyileştirici etki tanınması fikrinde: **Montavon**, s. 170; Ayrıca: **Kick**, s. 83 vd.; Federal Mahkemenin bazı kararlarıyla vakıflara hükümsüzlüğün yargı kararıyla tespit edilmesine dek şekli bir varlık tanıdığı şeklinde: **Xoudis**, Art. 52, N. 20; İstisnai durumlarda iyileştirici etkinin tanınması görüşünde: **Parisima Vez**, Commentaire Romand: Code Civil I, 2010, Art. 81, N. 32. Yürürlükteki mevzuat açısından vakfedenin dava ile itirazını tescile dek kabul eden görüş: **Ballar**, s. 380

²⁶ Amaçtaki hukuka ve ahlâka aykırılık durumları dışında tescilin tüzel kişilik kazandıracığı şeklinde: **Öğüz**, s. 28, 40-41 ve 58. Tescilden önce, kurucu işlem bünyesinde bulunduğundan geçersizlik nedeninin hükümsüzlük rejimine tabi olmaya devam edecektir. Öte yandan vakıf tüzel kişilik kazanmadığı için kıyasen tasfiyeye ilişkin hükümleri uygulanması veya vakıf senedinin hükümsüzlüğünün tespiti davasında davalı olarak vakfın gösterilmesi durumlarında gerçek bir iyileştirici etkiden bahsetmek, vakfa geçersizlik nedenine karşın tüzel kişilik kazandırılmadığından yerinde olmaz. Bu durumlarda şekli bir varlıktan bahsedilebilir: **Kick**, s. 85

²⁷ **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 398; **Dural/Öğüz**, s. 351; **Özsunay**, s. 409; **İşeri**, s. 101; **Ümit Yaşar Doğanay**, Hükmi Şahıslar (Ders Notları), İstanbul, 1969, s. 97; **Ekecik**, s. 820 vd.

²⁸ **Öğüz**, 28; Aksi yönde: **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 400; Ayrıca bkz. **Dural/Öğüz**, s. 350

lıyor olması, vakfın tüzel kişilik kazandığı ön kabulünü gerektirir²⁹. Aksi takdirde genel hükümler çerçevesinde vakıf senedinin hükümsüzlüğünün tespit edilmesi istenebilirdi ve ayrı bir düzenleme yapılmasına gerek kalmazdı³⁰. Böylece vakıf senedini hükümsüz kılacak sebeplerin, vakfın tescilinden sonra genel hükümler çerçevesinde ileri sürülmesinin önüne geçilmiş olmaktadır. İptal davasının tanınmasının iyileştirici etki getirmediği kabul edildiği takdirde bu düzenlemenin öngörülmesinin hiçbir işlevi kalmayacağı gibi iptal davası olarak tanımlanması da anlamsız kalacaktır. Söz konusu iyileştirici etki sayesinde vakıf ile hukuki ilişkiye giren üçüncü kişiler arasındaki hukuk işlemler ayakta kalacak ve vakfın iptal davasıyla iptaline hükmedilmesi halinde dahi tasfiye süreci kapsamında gerekleri yerine getirilmiş olacaktır. İyileştirici etki ile vakfa tüzel kişilik tanınmadığı durumda ise üçüncü kişiler ancak *culpa in contrahendo* sorumluluğu çerçevesinde olumsuz zararlarının giderilmesini elde edebilirlerdi³¹.

2. Amaca ilişkin hukuka veya ahlâka aykırılık ile amacın imkânsız olması

Vakıf tescilinin iyileştirici etkisinin, vakıf amacının başlangıçtaki imkânsızlığı³² veya ahlâka yahut hukuka aykırılığı nedeniyle hükümsüz olan vakıf senetlerini içerip içermediği hususuna ayrıca değinmek gerekir³³. Vakıf amacı sonradan imkânsızlaşırsa, MK m. 116/I hükmü uygulanır ve vakıf kendiliğinden sona erer. Vakfın amacının kuruluştan sonra ahlâka veya hukuka aykırı hale gelmesi durumunda da vakıf, MK m. 116/II gereği mahkeme kararı ile dağıtılır ve tasfiye süreci başlatılır. Ancak vakıf amacının başlangıçtaki imkânsızlığı ile hukuka veya ahlâka aykırılığına ilişkin bir çözüm MK m. 116 hükmünden çıkmamaktadır.

Esasen, tüzel kişinin amacının hukuka veya ahlâka aykırı olması³⁴, tüzel kişiliğin kazanılmasına engeldir (MK m. 47/II) ve bu hukuka aykırılık tüzel kişiliğin doğum anında bulunmaktadır. Buna karşılık MK m. 103/II hükmü de, özel düzenleme niteliğiyle, vakfın kurulmasını engelleyen başka bir deyişle tescil anında vakıf senedine ilişkin olarak bulunan sebepleri kapsamaktadır. Dolayısıyla hüküm lafzen, amacı hukuka ya da ahlâka aykırı bir vakfın tescil edilmesi halinde dahi vakfın tüzel kişilik kazanmasını öngörmektedir³⁵. Düzen-

²⁹ Benzer yönde, kurulmayan tüzel kişinin sona erdirilemeyeceği hakkında: **Xoudis**, Art. 52, N. 23. MK m. 103/II uyarınca iptal davası açılmasının tek başına tüzel kişiliği ortadan kaldırmayacağı şeklinde: **Jale G. Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş-Karaman**, Türk Medenî Hukuku – Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, İstanbul, 2012, s. 682

³⁰ **Öğüz**, s. 45

³¹ Olumsuz zarar ve *culpa in contrahendo* kavramları hakkında: **Mehmet Serkan Ergüne**, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008, s. 151 vd.

³² Amanın hâlihazırda imkânsız görüldüğü halde mutlak anlamda imkânsızlığın söz konusu olmaması, vakıf için geçerli bir amacın varlığı için yeterli olacaktır: **Saymen**, s. 461

³³ Burada, sadece vakıf senedinde yazılı olan amaç olmayıp fiilen vakıf tarafından güdülen amaç da dikkate alınır: **Aebersold**, Art. 80, N. 8

³⁴ Kamu düzenine aykırılık da bu kapsamdadır: **Öğüz**, s. 58

³⁵ Ayrıca, MK m. 116/II hükmünün lafzen yasak amaç güttüğü sonradan anlaşılan vakıfların da mahkeme kararıyla dağıtılacağına ilişkin bir ifade içermesi nedeniyle tescilin

lemenin gerekçesinde, en önemli dava sebepleri olarak ehliyetsizlik ve irade bozuklukları sayılmışken, amacın ahlâka aykırılığına ilişkin herhangi bir değerlendirilmede bulunulmamıştır. Öğretide ise, amaca ilişkin geçersizlik sebeplerinin tescile rağmen vakfa tüzel kişilik kazandırmayacağı vurgulanmaktadır³⁶. Bu itibarla iki olasılık söz konusudur; ya özel hüküm olarak MK m. 103/II'ye üstünlük tanınacak ve amaca ilişkin geçersizlik sebeplerinin de tescilin iyileştirici etkisi kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılabilecek³⁷ ya da amaca ilişkin geçersizlik sebepleri bakımından MK m. 103/II hükmünde örtülü boşluk (istisna boşluğu) olduğu kabul edilmek gerekecektir³⁸.

MK m. 103/II hükmüyle her ne kadar vakfın tescil edilmesine iyileştirici bir etki tanınmış olsa da düzenlemenin amacı itibarıyla hukuka veya ahlâka aykırı olan bir tüzel kişiye iptal davası kesinleşinceye dek (HMK m. 367/II) varlık tanımak mümkün değildir. Başka bir deyişle hukuk düzeninin hukuka veya ahlâka aykırı amaç güden tüzel kişilerden arındırılmış kılınmasına ilişkin menfaat, üçüncü kişilerin korunmasına ilişkin menfaate karşı ağır gelecektir. Bu nedenle MK m. 103/II hükmünde örtülü boşluk olduğu ve vakıf amacının hu-

amaçtaki hukuka veya ahlâka aykırılığa karşın tüzel kişilik kazandıracağı şekilde bir izlenim yaratması olanaklıdır. Fakat burada yasak amacın sonradan anlaşılması, vakıfta başlangıçtan itibaren güdülen fiili amacı düzenlenmekte olup tescilin iyileştirici etkisi yönünde bir gerekçe olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Benzer düzenleme içermeyen İsviçre hukukunda başlangıçtaki fiili amacın da İMK m. 52/III hükmü kapsamına gireceği görüşünde: **Xoudis**, Art. 52, N. 13

³⁶ **Öğüz**, s. 28; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 386; Ortaklıklarda: **Alışkan**, s. 125 vd.; Yürürlükten kalkan Medeni Kanun bakımından, duruma göre vakfın tasfiyesine veya hukuka yahut ahlâka aykırı kuralların iptaline gidileceği yönünde: **Bilge Öztan**, Tüzel Kişiler, Ankara, 1998, s. 121

³⁷ Ortaklıklar hukukunda TTK m. 353 ile sağlanan tescile güven ilkesinin MK m. 47/II'ye yeğleneceği yönünde: **Hasan Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, Ankara, 2015, s. 636 ve s. 627; İsviçre'de aynı yönde: **Viviane Premand**, Les sociétés de famille dans les formes de la société anonyme et à responsabilité limitée, 2010, N. 1079; **Marc Bauen/Robert Bernet/Nicolas Rouiller**, La société anonyme suisse, 2007, N. 87 ve 638; **Riemer**, Art. 52, N. 31; ATF 107 Ib 186 "İMK m. 52/III hükmünün lafzına karşın amacı hukuka veya ahlâka aykırı bir anonim ortaklık, ticari siciline tescil edilmekte birlikte iyileşme kuramı gereği [*Heilungstheorie*] tüzel kişilik kazanır. Bu ise, söz konusu ortaklığa karşı herhangi bir yaptırım uygulanmayacağı anlamına gelmez. ... İBK m. 643/II ile ilişki kurulmak suretiyle İMK m. 52/III'ün düzenlediği ilkedden, hukuka aykırı bir amaç güden anonim ortaklığın feshedilmesi ve tasfiye bakiyesinin müsadereye yönelik İMK m. 52/III hükmünün emredici niteliği gereği kamuya özgülenmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilmek gerekir." Ayrıca konu hakkında: **Roland von Büren/Walter A. Stoffel/Rolf H. Weber**, Grundriss des Aktienrechts mit Berücksichtigung der laufenden Revision, 2011, N. 1180; **Kick**, s. 84-85 ve s. 113 vd. Türk hukukunda ayrıntılı bilgi: **Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat**, s. 365 vd., Yazarlar sonuç olarak MK m. 47/III hükmüne üstünlük tanımakta ancak TTK m. 210/III düzenlemesi nedeniyle hükmün uygulama alanına kamu düzenine aykırılığın girmeyeceğini kabul etmektedir. Ayrıca İsviçre hukuku, yürürlükten kalkan ve yürürlükteki Türk Ticaret Kanunları açısından değerlendirmeler: **Murat Yusuf Akın**, "İsviçre Hukuku örneğinde Türk Medeni Kanunu Madde 47/II ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 üzerine düşünceler", BATİDER, C. 26, S. 1, 2010, s. 179 vd.

³⁸ Öte yandan, MK m. 47/II hükmünün *tüzel kişilik kazanma* bakımından özel bir düzenleme olarak yorumlanması ve kabul edilmesi halinde, herhangi tartışmaya gerek kalmaksızın hukuka ve ahlâka aykırı amaç güden vakıfların tescille tüzel kişilik kazanamayacağı sonucuna varmak gerekir.

kuka veya ahlâka aykırı olduğu durumlarda hükümün uygulama alanı bulmacağı kabul edilmek gerekir³⁹. Bu olasılıkta vakfın tescil edilmiş olması, vakfa hiçbir şekilde tüzel kişilik kazandırmaz⁴⁰. Dolayısıyla vakfa karşı iptal davası açılması söz konusu olmak ancak vakfı kuran işlemin hükümsüzlüğünün tespiti dava edilebilir⁴¹. Ayrıca, tüzel kişiliğin başlangıçtan beri kazanılmadığı hallerde, üçüncü kişilerle hukuki ilişki kurulduğunda, tüzel kişiliğin tasfiyesi hakkında hükümlerin uygulanabileceğine yönelik görüşler⁴² dikkate alındığında bu kabulün üçüncü kişileri hukuki korumadan yoksun bırakmayacağı görülecektir⁴³.

Vakıf amacının imkânsız olması halinde ise benzer bir akıl yürütmeye gerek kalmaz. Zira amacın sonradan imkânsızlaşması⁴⁴ halinde, imkânsızlaşma anında vakıf sona ererek tasfiye sürecine girer; böyle bir düzenleme öngören kanun sistematiğinde amacın baştan imkânsız olması durumunda vakfın varlık kazanmasına ve faaliyete geçmesine cevaz verilmeyeceği olmaz. Amaç başlangıçta imkânsızsa tüzel kişilik hiçbir şekilde kazanılamaz⁴⁵. Oysaki vakıf amacı

³⁹ Örtülü boşluk, amaca göre sınırlama ile doldurulur ve hükme istisnai bir durum daha eklenir: **Çiğdem Kırcı**, “Örtülü (Gizli) Boşluk ve Bu Boşluğun Doldurulması Yöntemi Olarak Amaca Uygun Sınırlama (Teleologische Reduktion)”, AÜHFD, C. 50, S. 1, 2001, s. 98 vd.; Ayrıca kavram ve örtülü boşluğun doldurulması için: **Serozan**, I Ş 5 N. 47 vd.; **Halûk N. Nomer/Pakize Ezgi Akbulut**, Medeni Hukuka Giriş Dersleri Bölüm I, İstanbul, 2016, N. 152 vd.

⁴⁰ Ancak aile vakfı olarak kurulmakla birlikte, İMK m. 335 (MK m. 372) hükmüne aykırı vakıfların, olağan vakfa tahvil edilmesi söz konusu olabilecektir: JdT 1969 I 37

⁴¹ **Barış Demirsatan**, “Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi”, İÜHFMD, C. 74, S. 2, 2016, s. 687 dn. 4

⁴² Bu konuda: **Kick**, s. 86-87; **Xoudis**, Art. 52, N. 21, Yazar tasfiye hükümlerine kıyasen başvurulmasının fiili şirket kuramıyla temellendirildiğini belirtmektedir.

⁴³ Ayrıca, amacı hukuka veya ahlâka aykırı bir vakfın tüzel kişilik kazanılabileceği varsayılsa dahi böyle bir tüzel kişiyle yapılan sözleşmelerin ortak bir ahlâka veya hukuka aykırı amacın güdülmesi veya bir tarafın bu amacından karşı tarafın yararlanması nedeniyle kesin hükümsüz olması (**Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku, §42 N. 15 ve N. 45-46; **Halûk N. Nomer**, Borçlar Hukuku, İstanbul, 2015, s. 77 ve 80) yüksek bir olasılıktır. Bu durumda da tüzel kişiliğin kazanılabileceği kabulü ile işlemlerin ayakta tutulması mümkün olamaz. Dolayısıyla üçüncü kişilerin korunma gereksinimi vakfın amacının hukuka veya ahlâka aykırılığında daha zayıftır.

⁴⁴ Bu imkânsızlaşma subjektif olarak da gerçekleşebilir, başka bir deyişle vakfın amacını gerçekleştirme için yeter malvarlığının bulunmaması da MK m. 116/I uyarınca tüzel kişinin infisah etmesine yol açar (**Özsunay**, s. 460-461; **Teoman Akunal**, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1988, s. 142; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 420). Aynı çerçevede, imkânsızlığın başlangıçta bulunması da tescilin reddi sebebi sayılmıştır (MK m. 107; **Riemer**, Art. 80, N. 24). Buna rağmen vakıf tescil edilmiş olursa, bu konudaki açıklamalar doğrultusunda vakıf, amaçtaki imkânsızlık nedeniyle tüzel kişilik kazanamamış olacaktır. Amacın yeterli olarak belirlenmemiş olması olasılığında da aynı sonuca varılmak gerekir. Özgülenen malvarlığı üzerinde sonradan ortaya çıkan üstün hak iddiaları halinde de, eğer vakıf amacını yerine getiremeyecek durumda kalıyorsa, başlangıçtan beri amaçta imkânsızlık bulunduğu ve tüzel kişiliğin kazanılabileceği sonucuna varmak gerekir. Aksi yönde iptal davası sebebi şeklinde: **Ahmet M. Kılıçoğlu**, Medeni Hukuk, Ankara, 2016, s. 551

⁴⁵ **Ayan/Ayan**, s. 292; **Ferhat Erçin**, “Vakıf Hukukunda Vakfedenin Amacının Önemi”, Milletlerarası Hukuk ve Özel Hukuk Bülteni, Yıl 25-26, S. 1-2 (Prof. Dr. Aslan Gündüz’ün Anısına Armağan), 2005-2006 s. 184

nın sonradan hukuka veya ahlâka aykırı hale gelmesinde vakıf infisah etmemekte, MK m. 116/II hükmü kapsamında mahkeme kararıyla dağıtılmadıkça hukuki varlığını aynen koruyabilmektedir.

III. Vakıf tüzel kişinin sona ermesinde

a. Genel olarak

MK m. 103/II hükmü vakfın tescil edilmesine iyileştirici bir etki tanımış olsa da, mutlak anlamda bir iyileşme söz konusu değildir. Vakıf senedini vakıf tescil edildiği anda hükümsüz kılan nedenler vakfın iptal edilmesine yol açabilir.

Bu çerçevede MK m. 103/II hükmüyle, vakıf tüzel kişiliğini sona erdiren bozucu bir yenilik doğuran dava öngörülmüştür⁴⁶. Zira bu dava ile vakfın iptaline ilişkin verilen kararın kesinleşmesiyle, kurulmuş vakıf tüzel kişisi tasfiye sürecine girmekte ve tasfiye sürecinin hukuka uygun olarak tamamlanmasıyla tüzel kişilik sona ermektedir⁴⁷. Vakfın tasfiye sürecine girmesi ve sona ermesine ilişkin diğer prosedürel noktalarda, kural olarak MK m. 116/II uyarınca açılan davalarda geçerli olan hususlar uygulanacaktır. Fakat bu davada vakıf senedinin hükümsüzlüğü iptal ve tüzel kişiliğin sona erme sebebi olduğundan, tasfiyenin son aşaması olarak yapılacak yapılabilecek MK m. 54/I ve VK m. 27 hükümleri esas alınmaz. Zira bu hükümler geçerli bir tüzel kişilik kurma işleminin varlığı kabulüne dayanır. Bu nedenle tasfiye sonucunda artakalan malvarlığı vakfın kurucusuna veya külli haleflerine özgülenmek gerekir. Aksi takdirde çoğu olasılıkta vakıf kurucusunun bu davayı açmakta herhangi bir menfaati kalmamış olacaktır.

Öte yandan doğmuş ve varlığını sürdüren bir tüzel kişiliğin sona erdirilmesine ilişkin bir dava söz konusu olduğundan, her zaman için ileriye etkili olacaktır⁴⁸. Aksi yönde bir yorum, düzenlemenin getirdiği tescilin iyileştirici etkisinin sağlayacağı korumayı yok eder. Dolayısıyla madde gerekçesinde yer alan, MK m. 2'nin gerekli kıldığı haller dışında hükmün geçmişe etkili olabileceği şeklindeki ifadede isabet bulunmadığı vurgulanmalıdır.

Davalı sıfatının her halükarda vakfa ait olacağına bir duraksama olmamakla birlikte, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, ilgililerin açtığı iptal davalarında vakfın yanında ayrıca davalı olarak gösterip gösterilmeyeceği hükümden anlaşılmamaktadır⁴⁹. Ancak vakıf ile Genel Müdürlük arasında şekli veya maddi yönden zorunlu dava arkadaşlığını öngören bir yasal düzenleme bulunmadı-

⁴⁶ Bu itibarla, kurulmuş vakfın sona erdirilmesine yol açan davalar MK m. 116/II düzenlemesi ile sınırlı değildir. Bu yönde: **Öğüz**, s. 136

⁴⁷ Davanın tüzel kişiliği sona erdirmeye sonucunu doğuracağı şeklinde: **Öğüz**, s. 46; TTK m. 353 bakımından fesih kararıyla tasfiyenin başlayacağı hakkında: **Korkut**, s. 422. Tasfiye sürecinin hukuka uygun olarak başlayıp tamamlanmasıyla tüzel kişiliğin sona erebileceği hakkında: **Demirsatan**, s. 696

⁴⁸ Ortaklıklardaki TTK m. 353 hükmü bakımından bu yönde: **Korkut**, s. 421

⁴⁹ MK m. 103/II hükmünde öngörülen dava ya reddedilecektir ya da kabulü ile birlikte vakıf tasfiye sürecine girecektir, bu nedenle vakıf dışında bir davalı gösterilmesine gerek duyulmaz; anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davasında ise son çare olan ortaklığın feshi dışında ortaklar arası çıkar çatışmalara da çözüm olması için başka kararlar da verilebileceği gerekçesiyle davanın pay sahiplerine de yöneltilmesinin yerinde olacağı görüşü için: **Sinan H. Yüksel**, "Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul, 2017, s. 874 vd.

ğından Vakıflar Genel Müdürlüğüne de davanın ayrıca yöneltilmesi gerekli değildir⁵⁰. Yetkili mahkeme de davalı tüzel kişinin yerleşim yerini de oluşturan sicilde kayıtlı olduğu mahkeme olacaktır (HMK m. 6). Vakfın tesciline ilişkin istemden farklı olarak burada, çekişmeli yargıya ait gerçek anlamda bir dava bulunmaktadır⁵¹.

b. İptal sebepleri

1. Genel olarak

Vakfın kurucu işlemini etkileyen geçersizlik sebepleri, MK m. 103/II hükmünün sağladığı iyileştirici etkiyle vakfın iptal davasıyla sona erdirilmesi için birer iptal sebebine dönüşmektedir. Bununla birlikte, vakıf senedini etkileyen geçersizlik sebeplerinin tescilden sonraki etkisi bakımından her bir sebebe göre, özellikle dava süresi ve davacı sıfatı yönünden ayrı bir değerlendirme yapılması gerekir. Esasen hükmün sadece iptal davasının açılabilmesini düzenlemesi ve bu kapsamda dava süresi ve davacı sıfatını ayrıca düzenleme gereği duymamış olması eleştiriye açıktır. Zira genel hükümsüzlük rejiminde geçersizlik sebepleri ileri sürebilecek kişiler, ileri sürme süresi gibi yönlerden farklılık gösteren pek çok geçersizlik nedeni bulunmaktadır. Genel hükümsüzlük rejimini sınırlayan MK m. 103/II hükmünde de çeşitli iptal nedenleri dikkate alınarak daha ayrıntılı bir düzenleme yapılması beklenebilirdi.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, MK m. 107/I ve II uyarınca, vakıf senedinde vakfın amacı ve vakfa özgülenen malvarlığı unsurları yeterli biçimde belli edilmiş⁵² ise vakıf senedinde bulunan diğer eksiklikler işlemin geçersizliğine ya da vakfın iptal edilmesine yol açmayacaktır.

⁵⁰ Zorunlu dava arkadaşlığı ise ya maddi hukuktan kaynaklanır ve davaya konu hakkın niteliğinden kaynaklanır ya da usuli sebeplere dayalı olur ve kural olarak yasal düzenlemeden ileri gelir: **Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özekes**, Medenî Usûl Hukuku, Ankara, 2013, s. 328-329; **Baki Kuru**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, 2016, s. 481 ve 484. Mülhak vakıflara ilişkin olarak verilen 4.3.1959 tarihli ve 3/18 sayılı Yargıtay içtihadı birleştirme kararı, bu karara dayanak oluşturan mülga 2762 sayılı kanununun 40. maddesiyle aynı içerikteki VK m. 76 hükmü nedeniyle geçerliliğini korumaktadır. İlgili düzenleme ve karar, salt mülhak vakıfları kapsadığı ve yönetim ile mülkiyet ve intifa haklarıyla ilgili davalarla sınırlı olduğu için MK m. 103/II hükmü kapsamındaki davalarda uygulanma olanağına sahip değildir.

⁵¹ **Öğüz**, s. 45

⁵² Bu konuda: **Öğüz**, s. 32-34. Vakfa özgülenen malvarlığı amacı gerçekleştirmeye yeterli olmadığı halde vakıf tescil edilmişse, bu durumda tescilin iyileştirici etkisi söz konusu olmayacak, amacın baştan imkânsız olması durumu gerçekleştirecektir (Ayrıca bkz. **Dural/Öğüz**, s. 356 ve dn. 457; **Ercin**, s. 172). Vakıf kurucusunun vakfa özgülediği malvarlığı unsurları üzerinde tescil anında tasarruf yetkisinin bulunması gereklidir (**Doğan**, s. 52; **Xoudis**, Art. 81, N. 4). Aksi takdirde vakıf, özgülenen malvarlığı unsurlarını amacını gerçekleştirmeye yeterli olmayacak derecede edinemediği olasılıkta tüzel kişilik kazanamayacaktır. Vakfa amacı gerçekleştirmeye yeter malvarlığı unsuru özgülenmediği takdirde, ölüme bağli tasarrufla kurulan vakıflarda MK m. 107/III hükmü uygulanacaktır. Bu düzenlemenin sağlararası işlemin kurulan vakıflara uygulanma olanağının varlığı tartışmalıdır. Uygulanamayacağı yönünde: **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 381; Aksi yönde: **Dural/Öğüz**, s. 357. Sonradan yeterli malvarlığının sağlanacağı durumlarda başlangıçta daha küçük bir malvarlığı tahsisinin yapılabileceği yönünde: **Tu-**

2. Ehliyete ilişkin hükümsüzlük sebepleri

Vakıf kurucusu olabilmek için kurucunun işlem yaptığı anda tam fiil ehliyetine sahip olması sağlararası işlemle kurulan vakıflarda şarttır⁵³. Gerçek kişilerde, tam ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetsizler bakımından vakıf kurmak yasak işlemler arasında sayılmıştır⁵⁴. Daha açık bir deyişle, bu kişiler ne kendileri ne de yasal temsilcileri aracılığıyla vakıf kurabilir. Bu durum da, esas olarak, tam fiil ehliyetine sahip olmayan gerçek kişiler bakımından bir hak ehliyeti kısıtlaması olduğu sonucunu getirir⁵⁵. Bu kişilerin yaptıkları vakıf kurma işlemleri ehliyet dışı (*ultra vires*) işlem olarak kalır⁵⁶. Tüzel kişilerde de, vakıf kurmanın ehliyet kapsamında kalıp kalmayacağı her bir ilgili tüzel kişiye ilişkin düzenleme çerçevesinde tespit edilecektir⁵⁷. Diğer yandan ehliyetin vakıf sene-

or/Schnyder/Schmid/Jungo, §17 N. 4; Amacın genel bir şekilde ifade edilmesinin yetersiz olacağı hakkında: **Köprülü**, s. 568; **Saymen**, s. 459; **Ercin**, s. 183. Vakfedilen malvarlığı unsurlarının vakfedenlere ait olması gerektiği şeklinde: **Ercin**, s. 169. Yazar ayrıca vakfın kurulma anında özgülünen hakların fiilen mevcut olması gerektiğini belirtmektedir: s. 173. MK m. 101/II uyarınca gerçekleşmesi kesin olmayan beklenen haklar vakfa özgülemeye elverişli değildir. Bu nedenle, temettü, kar payı hakkı gibi haklar en azından her zaman için özgülemeye elverişli sayılamaz. Benzer şekilde üçüncü kişilerin yapması umulan kazandırmalar da beklenti olarak dahi bir hak sayılmayacağından vakfa özgülenmesi mümkün değildir: **Öğüz**, s. 51. Diğer yandan özgülünecek malvarlığı unsurlarının belirli olması, sağlararası işlemle kurulan vakıflar itibarıyla tasarruf işlemlerinde belirliliğin zorunlu bir sonucudur. Tasarruf işlemlerinde belirlilik için: **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2012, s. 177; **Gülşah Vardar Hamamcıoğlu**, Medenî Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı, İstanbul, 2014, s. 55. Bu bakımdan ölüme bağlı tasarrufla mirasçı atanmak suretiyle kurulan vakıflarda terekeye mirasçı atama iradesinin varlığının bulunması yeterliken, sağlararası işlemle kurulan vakıflarda özgülünen malvarlığı unsurları somut olarak belirtilmelidir.

⁵³ **Dural/Öğüz**, s. 347; **Kılıçoğlu**, s. 547; **İpek Yücer**, "Gerçek Kişilerin Vakıf Kurma Ehliyeti", Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. III, İstanbul, 2011, s. 2965; Ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflarda ise ehliyet, ölüme bağlı tasarrufa ilişkin düzenlemelere ve bu itibarla vasiyetname düzenleme ehliyetine tabi olacaktır (**Dural/Öğüz**, s. 348; **Serozan**, II §6 N. 7). Bu itibarla, sınırlı ehliyetsizlerin ölüme bağlı tasarrufla vakıf kurması mümkündür. Mal ortaklığı rejiminde, özgülünecek malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin varlığı saklı kalmak üzere, evliliğin vakıf kurma işlemi üzerinde herhangi bir sınırlayıcı etkisi yoktur. Karş. **Yücer**, s. 2975

⁵⁴ **Öğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 392

⁵⁵ Bir işlem hem kişi hem de yasal temsilcisi tarafından yapılmıyorsa artık hak ehliyet-sizliğinden söz etmek gerekir: **Öğuzman**, s. 98

⁵⁶ Ölüme bağlı tasarruf ile kurulan vakıflarda ise kurucu işlemin geçerliliği ölüme bağlı tasarruflara ilişkin düzenlemeler çerçevesinde belirlenir.

⁵⁷ **Öğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 393; **Hatemi**, s. 286; **Eisenring**, Art. 81, N. 3; **Montavon**, s. 167; **Ercin**, s. 175. Yazar vakıfların vakıf kurma hususunda ehliyetli olmadığını, vakfın amacını bizzat gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aynı yönde: **Doğan**, Vakıf Kuruluşu, s. 47. Bu husus öğretilerde tartışmalı olup Yargıtay da aksi yönde karar vermiştir: **Ercin**, s. 179 dn. 42; **Ballar**, s. 291; Yarg. 18. HD., 11.11.1997, 10574/10679 (Kazancı); Vakıfların vakıf kuramayacağı görüşünde: **Hatemi**, s. 288-289. Derneklerin vakıf kurabileceği gibi hukuki yapılarını değiştirmek suretiyle vakfa dönüşebilecekleri fikrinde: **Ercin**, s. 178; **Ekecik**, s. 825. Bir kişi topluluğu olan dernek tüzel kişisinin, bir malvarlığı unsuru topluluğu olan vakıf tüzel kişisine dönüşmesi söz konusu değildir. Bu iki farklı tüzel kişilik arasında, anonim ve limited ortaklıklardaki gibi bir tür farklılığı bulunmaz ve tür değişimi olanağı yoktur. Ayrıca, derneğin tasfiyesiz şekilde sona ererek vakıf kurulmasına dayanak oluşturacak yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu çerçevede bir dernek ancak fesih ve tasfiye sonucu artakalan

dinin düzenlediği andan başka vakfın tescili için yapılan başvuru anında da bulunması gerekir⁵⁸. Resmi senedin düzenlenmesinden sonra vakıf kurucusu vefat eder veya ayırt etme gücünü kaybederse, bu başvuruyu ilk durumda elbirliği ile mirasçılar ikinci durumda yasal temsilci yapabilir⁵⁹. Buna karşılık vakıf senedi düzenlendiği anda ehliyet bulunmadığı halde, mahkemeye tescil için yapılan başvuru esnasında bu koşul sağlanıyorsa ve vakıf bir şekilde tescil edilmişse artık ehliyete ilişkin değil, vakıf senedi bulunmadan yapılan bir tescille ilişkin esaslar uygulanmalıdır.

Bu şekilde vakıf kurma işlemi ehliyet dışı olsa da vakfın tescil edilmesiyle birlikte bu hukuka aykırılık tüzel kişiliğin kazanılmasına engel olmaz ancak MK m. 103/II anlamında bir iptal sebebi sayılır⁶⁰.

Ehliyetin kamu düzeninden sayılması nedeniyle burada iptal davası açma hakkı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yanı sıra hukuki menfaati olan herkeşe ait olacaktır⁶¹. Yine aynı gerekçeyle, iptal davasını sınırlayan bir hak düşürücü süre de bulunmaz. Ehliyetsizliğe dayanan vakfın iptali davası, MK m. 2 hükmü saklı kalmak üzere her zaman açılabilir.

3. Temsil yetkisinin eksikliği

Ölüme bağlı tasarruflarda temsil mümkün değilken, sağlararası vakıflar açısından temsil için herhangi bir engel yoktur. Nitekim 4721 sayılı Medenî Kanun, yürürlükten kalkan Medenî Kanundan farklı olarak vakıf kurmaya yönelik temsil yetkisine şekil şartı getirirken⁶², temsil yoluyla sağlararası vakıf kurma işleminin yapılabileceğini teyit etmektedir. Kuramsal olarak, vakıf senedi temsilen noter huzurunda düzenlendiği takdirde, bu işlem askıda hükümsüzdür⁶³. Ancak vakfın tescil edilebilmesi için vakıf kurucusunun mahkemeye başvurması gerektiğinden, başvuru işleme icazet anlamına gelecek; aksi olası-

malvarlığının kurulmuş bir vakfa tahsis edilmesi kararı verebilir. Ayrıca VY m. 5 gereğince, tüzel kişinin kuruluş işleminde vakıf kurmanın öngörülmüş olması veya yetkili organın bu hususta karar almış olması da aranmaktadır.

⁵⁸ Dava şartı olarak da ayırt etme gücünün varlığı aranacaktır (HMK m.114/I(d)).

⁵⁹ Bununla birlikte sağlararası işleme vakıf kuruluşu söz konusu olduğundan, bu kişilerin vakıf kurma işleminden dönmesi mümkündür. Benzer şekilde: **Doğan**, Vakıf Kuruluşu, s. 49, ancak yazar vakfeden mahkemeye başvurduktan sonra tescil isteminden feragat edilemeyeceği görüşündedir.

⁶⁰ Bu çerçevede, vakfın tesciliyle birlikte MK m. 449 hükmüyle tam ehliyeti bulunmayanlar için öngörülmüş sağlararası işleme vakıf kurma işlemi yasağı, etkisini iptal davası sebebi olarak gösterebilecek, ehliyet dışı vakıf kurma işleminin bu durumu tescilden sonra başkaca nazara alınmayacaktır.

⁶¹ Manevi veya ailevi menfaatler ilgili sayılmaya yeterli olabilir. Genel anlamda ilgili sayılmayacak kişiler de Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne dava açılması için başvuruda bulunabilir. Yürürlükten kalkan MK m. 81 bağlamında: **İşeri**, s. 211; İsviçre'de: **Egger**, m. 88/89, N. 5

⁶² Böylece asıl işlemin şekle tabi olması durumunda verilecek temsil yetkisinin şekle tabi olup olmayacağı hususundaki tartışmanın dışında kalınarak, bu nokta netleştirilmektedir. Tartışma hakkında: **M. Murat İnceoğlu**, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul, 2009, s. 139 vd.; **Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku, §46 N. 60

⁶³ Tek taraflı işlemler bakımından da yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin uygulanacağı ve konudaki farklı görüşler hakkında: **İnceoğlu**, s. 371 vd.

lıkta da vakfın tescil edilmesi söz konusu olamayacaktır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün başvurusu üzerine yargısal süreç başlamış olsa dahi, vakfedenin dinlenilmesi, temsil söz konusu olduğundan, gerekli sayılmak gerekir (VT m. 3/IV).

Pratik olarak gerçekleşme olasılığı düşük olsa da, vakfeden dinlenilmeden vakfın tesciline karar verilirse, iyileştirici etki tekrar uygulama alanı bulur. Zira vakfın kurulmasını engelleyen bir geçersizlik sebebi söz konusudur. Vakfeden bu olasılıkta, ehliyete ilişkin açıklamalarda belirtildiği gibi her zaman⁶⁴ iptal davasını açabilecektir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yanında, hukuki menfaati bulunan ilgililer de iptal davasını açmaya yetkili kabul edilmek gerekir. Zira temsil yetkisinin eksikliği halinde söz konusu olan askıda hükümsüzlük ve işleme icazet verilmemesi durumunda gerçekleşen kesin hükümsüzlük kural olarak hukuki menfaati bulunan herkes tarafından ileri sürülebilmektedir. Bu davada, vakif kuruluşuna ilişkin olarak yetkisiz olarak temsil edilmiş olan vakfedenin bu işleme açık veya örtülü bir şekilde⁶⁵ icazet verip vermemesi belirleyici olacaktır. İcazetin varlığı veya yokluğuna ilişkin bir sonuca varılmıyorsa, yetkisiz olarak temsil edilmiş vakfedenin dinlenilmesi ve bu beyana göre sonuca varmak lazım gelir.

4. Şekle aykırılık

Sağlararası işlemle kurulan vakıflarda, MK m. 102 gereği vakıf senedinin noter tarafından düzenlenmesi gerekir. MK m. 107 uyarınca sonradan giderilebilecek şekle aykırılıklar dışında, vakıf senedinin şekil şartına aykırı olması da işlemin kesin hükümsüzlüğü sonucunu doğurur⁶⁶. MK m. 103/II hükmü bu olasılıklarda da iyileştirici etkisini gösterir ve vakıf senedinin resmi şekilde düzenlenmemiş olması ancak bir iptal sebebi olarak değerlendirilebilir⁶⁷. Şekil şartının düzen sağlamanın yanı sıra işlemi yapan tarafı işlemin ciddiyeti ve sonuçları üzerinde düşünmeye sevk ettiği dikkate alınır, iptal davası açma hakkının Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yanında ilgili olarak sadece kurucu ile kurucunun külli haleflerine tanınması gerektiği sonucuna ulaşılmak gerekir⁶⁸. Diğer yandan Türk hukukunda genel olarak şekle aykırılığın ileri sürülmesi, zaman yönünden sınırlandırılmamıştır⁶⁹. Bu çerçevede şekle aykırılıktan kay-

⁶⁴ İcazetin verilmemesiyle oluşan hukuki durum, her zaman ileri sürülebileceği gibi işleme icazet verip vermeme bakımından da herhangi bir sınırlamaya kanunda yer verilmemiştir: **Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku, §49 N. 5

⁶⁵ Kural olarak temsil yetkisi şekle tabi ise, verilecek icazet de aynı şekle tabi olmak gerekir (**İnceoğlu**, s. 399; **Kocayusufpaşaoğlu**, §49 N. 15; ATF 75 II 342; JdT 1950 I 366). Ancak borçlar hukuku işlemlerine ilişkin bu kuralın doğrudan doğruya uygulanması mümkün değildir. Temsil yetkisinin eksikliği tescilden sonra bir iptal davası sebebine döndüğünden, teknik olarak söz konusu olan iptal davası haktan feragattir ve bu feragat işlemi herhangi bir şekle tabi olmayacaktır.

⁶⁶ **Hatemi**, s. 243; Vakfa taşınmaz özgülmesi durumunda vakıf senedinin tapu sicilinde yapılması konusunda öğretilerde farklı görüşler sürülmüştür: **Saymen**, s. 465; **Veli-dedeoğlu**, s. 246

⁶⁷ Karş. **Dural/Öğüz**, s. 346 dn. 425

⁶⁸ Kaldı ki genel olarak şekle aykırılığın mutlak anlamda bir kesin hükümsüzlük yaratmayacağı yönünde de görüşler öğretilerde ileri sürülmektedir. Bu görüşler hakkında bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, Borçlar Hukuku, §29 N. 2 vd.

⁶⁹ Şekil şartına aykırı ölüme bağlı tasarrufların iptalindeki hak düşürücü süre burada kıyasen uygulanamayacaktır. Zira bu husustaki düzenleme ölüme bağlı tasarrufların hükümsüzlük rejimi için özel olarak öngörülmüştür. Genel bir kıyasa elverişli değildir.

naklanan iptal davasında da bir süre sınırı olmayacaktır, fakat kurucuların bunu ileri sürmesi halinde MK m. 2'ye dayanılarak iptal talebinin reddedilmesiyle diğer olasılıklara nazaran daha sık karşılaşılabılır⁷⁰.

5. İrade bozuklukları

Gerek sağlararası işlem olarak kurulmuş olsun, gerekse ölüme bağlı tasarruf olarak kurulacak olsun, vakıf kurucu işlem yöneltmesi gerekmeyen⁷¹ bir irade beyanından oluşur. Bu itibarla sağlararası işlemlerde vakfın tescil edilmesine kadar, ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflarda miras açılana dek bu işlemin serbestçe geri alınması mümkün olduğundan, irade bozukluđunun⁷² kurucu işlemi etkilemesi vakfın tescilinden⁷³ sonra dikkate alınmayı gerektiren bir hukuki sorun olur⁷⁴.

Vakfın kurucu işleminin irade bozukluğu ile etkilenmiş olması, tescil gerçekleştirildikten sonra vakıf tüzel kişiliğinin kazanılmasına engel oluşturmaz. Bununla birlikte, bu irade bozuklukları MK m. 103/II bakımından bir iptal davası sebebi oluşturacaktır. Ancak ilgili düzenleme, irade bozukluklarına ilişkin olarak genel hükümlere nazaran daha dar bir şekilde uygulanmalıdır, aksi takdirde genel hükümlerle öngörülen hükümsüzlük rejiminden daha geniş bir şekilde vakfa sona vurma olanağı tanınmış olacaktır. Oysaki MK m. 103/II ile gelen iyileştirici etkinin temel işlevi, tüzel kişinin ayakta tutulmasını sağlamaktır.

Bu kapsamda irade bozukluğu nedeniyle iptal davası açma hakkı sadece vakıf kurucusu ile külli haleflerine ait olacaktır. İrade bozukluğunu ileri sürme hakkı, irade bozukluğuna uğrayan işlem tarafına aittir. İşleme taraf olmayan üçüncü kişilerin ilgili sıfatıyla, vakfın iptalini dava etmesi mümkün olmamalıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne de aynı gerekçelerle iptal davası açma hakkı tanınmayacaktır⁷⁵. Ayrıca kurucunun, tescilden sonra da açık veya örtülü şekilde icazet vermek suretiyle iptal sebebini ortadan kaldırmış ve böylece iptal davası hakkında feragat etmiş olabilir. İptal davası için de TBK m. 39/1 hükümünde yer alan hak düşürücü süreler kıyasen uygulanmak gerekir⁷⁶.

⁷⁰ Nitekim Yargıtay yürürlükten kalkan Medeni Kanun döneminde vakıf senedinin şekle aykırılığının vakıf kurucusu tarafından ileri sürülmesinin MK m. 2'ye aykırı olacağı yönünde karar vermiştir: Yarg. 6. HD., 7.12.1973, 5440/4803 (Kazancı)

⁷¹ Bu nedenle vakıf kurulmasında muvazaa da söz konusu olamaz: **Hatemi**, s. 257. Vakıf kurma işlemi tam iki taraflı bir sözleşme de olmadığından aşırı yararlanmaya ilişkin bir geçersizlik sebebinin doğması olanaksızdır. Öte yandan, yöneltmesi gerekmeyen bir irade beyanı olmadığı gerekçesiyle temel hatası olarak sayılmayacak saik hatalarının iptal davası hakkı vereceği da kabul edilmemelidir. Zira bu durumda vakfın akıbeti son derece belirsiz şekilde kurucunun ellerine bırakılmış olur. Bu yönde: **Hatemi**, s. 257; **İşeri**, 142; **Doğan**, s. 99

⁷² Bu bozukluđun pratik olarak hata haliyle gerçekleşebileceđi yönünde: **Hatemi**, s. 257

⁷³ Vakıf kurucusu tescil isteminde bulunduğu takdirde irade bozukluğundan haberdarsa ve irade bozukluğunun etkisinde değilse, bu istem artık örtülü icazet sayılmak gerekir: **Hatemi**, s. 256

⁷⁴ **Hatemi**, s. 256

⁷⁵ Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD., 18.2.1954, 8110/923 (**Ballar**, s. 382): "Bankanın İdare Meclisinin vakıf muamelesini yaparken hataya düşmüş olması, ancak nisbi bir butlan sebebi olduğundan, bunu sadece vakfa karşı ileri sürebilir, yoksa vakıf ileri süremez."

⁷⁶ Yürürlükten kalkan Medeni Kanunda: **Hatemi**, s. 258

6. Ölümüne bağlı tasarrufla kurulan vakıflarda tasarrufun hükümsüzlüğü

Ölümüne bağlı bir tasarruf olarak vakıf kuruluş işlemi de hükümsüz olabilir ve bu çerçevede ölümüne bağlı tasarrufla kurulan vakıflar açısından ayrı bir değerlendirme yapılması icap eder. Çünkü ölümüne bağlı tasarruflar, genel olarak hukuki işlemlerden daha farklı bir geçersizlik rejimine tabi tutulmuştur⁷⁷. Bu bakımdan da kurucu işlemin geçerliliği ölümüne bağlı tasarruflara özgü esaslara göre belirlenebilir⁷⁸.

MK m. 103/II uyarınca iptal davası için sebep oluşturacak ölümüne bağlı tasarrufun geçersizliği, aynı zamanda, MK m. 108 uyarınca mirasçılar için saklı tutulmuş olan düzenlemeden ayrılmak gerekir⁷⁹. MK m. 108 mirasçılar için ayrı ve özel bir dava imkânı tanımamaktadır; ölümüne bağlı tasarrufla kurulan vakıf nedeniyle saklı payları zedelenen mirasçıların tenkis davası açabileceğini düzenlemektedir⁸⁰.

⁷⁷ **Oğuzman**, s. 185

⁷⁸ **Serozan**, Tüzel Kişiler, s. 99 ve ehliyet açısından: s. 93; **Öğüz**, s. 30; **Doğan**, s. 99-100

⁷⁹ İsviçre’de muadil düzenleme olan İMK m. 82 hükmü “*Vakfa, bir bağışlama gibi, kurucunun mirasçıları veya alacaklıları tarafından itiraz edilebilir.*” şeklindeyken; yürürlükten kalkan Medeni Kanununun 76. maddesi ise “*Bağışlamada olduğu gibi vakfedenin mirasçıları ve alacaklıları tarafından vakfa itiraz olunabilir.*” ifadesini içermektedir. MK m. 108, bu kapsamda hakların saklı olduğunu belirtmek suretiyle hükümde yeni bir dava hakkı öngörülmediğini vurgulamıştır. Bu bağlamda esasen vakfa itiraz şeklinde ayrı bir haktan bahsetmek isabetli olmaz. Ayrıca, edinilmiş mallara katılma rejimi bakımından MK m. 241 (İMK m. 220) hükmü uyarınca da vakfa karşı dava açılması mümkündür: **Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo**, §17 N. 10.

⁸⁰ **Ayan/Ayan**, s. 281; **Akipek/Akintürk/Ateş-Karaman**, s. 684-685; **Öğüz**, s.137-138; **Serozan**, II §6 N. 16. Aynı düzenleme için İİK m. 277 vd. hükümleriyle alacaklılara tanınan tasarrufun iptali davasının vakıf kurma işlemi için de açılabilirliğini düzenlemiştir. Şu var ki tenkis veya tasarrufun iptali davalarının kabulü durumunda, vakfa kalacak malvarlığı amacın gerçekleşmesine yetersiz olacağına amacını imkânsızlaşan vakıf infisah eder ve tasfiye sürecine girer (**Dural/Öğüz**, s. 376; **Eisenring**, Art. 82, N. 3; **Grüninger**, Art. 83, N. 4; **Doğan**, s. 142 ve 159; **Oğuz Sadık Aydos**, “Vakfın Sona Ermesi”, İNÜHFD, C. 4, S. 1, 2013, s. 142-143). Kurulmuş tüzel kişinin geçmişe etkili olarak sona ermesi söz konusu olmaz. Bu davalar sonucunda vakfa malvarlığı kalacaksa ve bu malvarlığı amacı gerçekleştirilmeye yeterli ise vakfın varlığını muhafaza eder. Bu itibarla MK m. 108 hükmü çerçevesinde açılan davaların vakıf tüzel kişiliğinin sona ermesine yönelik etkisi dolaylıdır. Vakıf, varlıklarını üçüncü kişilere devretmişse tenkis davası ve tasarrufun iptali davalarına ilişkin ilkeler uygulama alanı bulur. Bu çerçevede tasarrufun iptali davasında kötüniyetli üçüncü kişiler İİK m. 282 gereği sorumlu tutulabilirken, tenkis davasında bu olanağın varlığı ve hukuki temeli tartışmalıdır (Ayrıntılı bilgi: **Dural/Öz**, s. 283-284). Öte yandan kural olarak tasfiye alacaklıları önce gelmekle birlikte, bu esas vakfın bu davalar sonucunda infisah etmesi halinde tasfiye alacaklıları ile tasarrufun iptali veya tenkis davası davacıları arasındaki ilişkide de kabul edilmek gerekir. MK m. 108 düzenlemesinin temel işlevi, vakıf kurma işleminin tenkis ve tasarrufun iptali davası açısından bağışlama gibi değerlendirileceğini hüküm altına almıştır. Tenkis davası yönünden: **İşeri**, s. 128; Sağlararası işlemlerle kurulan vakıflar bakımından bu yönde: **Eisenring**, Art. 82, N. 2; **Hans Michael Riemer**, CS – Commentaire Stämpfli: Vereins- und Stiftungsrecht (Art. 60-89bis ZGB) mit den Allgemeinen Bestimmungen zu den juristischen Personen (Art. 52-59 ZGB), 2012, Art. 82, N. 3. Bununla birlikte pratik olarak fazla bir uygulama alanı yoktur: **Riemer**, CS-Art. 82, N. 2; Genel hükümlerle tanınan imkânlar nedeniyle bu düzenlemeye ayrıca dayanılmasına gerek duyulmadığı şeklinde: **Vez**, Art. 82, N. 8 vd. Ölümüne bağlı tasarrufun iptali davalarının da bu kapsama girdiği yönünde: **Aydos**, s. 142; **Ballar**, s. 377; Yürürlükten

Öncelikle işaret etmek gerekir ki ölüme bağlı tasarruf herhangi bir şekilde iptal davasıyla hükümsüz kılınmazsa, MK m. 103/II kapsamında bu nedenle herhangi şekilde vakfa karşı iptal davası yönelilemez. Bu olasılıkta vakıf kurucu işlem geçerliliğini muhafaza etmiş olmaktadır. Çünkü ölüme bağlı tasarruflar, kural olarak iptal edilmedikleri takdirde hüküm ifade eder⁸¹.

Vakıf kurmayı içeren ölüme bağlı tasarruf, MK m. 557 vd. hükümleri uyarınca iptal edilince⁸², vakıf kurma işlemi hükümsüz hale gelir⁸³. Zira bu davada verilen mahkeme kararı geçmişe etkili olarak yenilik doğurucudur. Ölüme bağlı tasarruf herhangi bir hüküm doğurmaz. Bu çerçevede ölüme bağlı tasarrufun iptal edilmesinden sonra vakıf tescil edilmişse, tescili engelleyen bir sebep olarak bu durum MK m. 103/II hükmü gereğince süre sınır olmaksızın iptal davası açma olanağı verir.

Vakıf tescil edildikten sonra da, ölüme bağlı tasarrufun iptali dava edilebilir⁸⁴. Bu davada iptal yönünde karar verilmişse, vakıf kurucu işlem yine hükümsüz hale gelir. Bu durumda da MK m. 103/II uyarınca vakfın iptali istenebilir. Zira geçmişe etkili olan bu kararlar vakfın kurulmasını engelleyen bir sebep gerçekleşir. Çünkü ölüme bağlı tasarrufun iptali, sadece bu işlemi hükümsüz kılar. Oysa bu işlem hükümsüz olsa da MK m 103/II gereği vakıf kendiliğinden sona ermez. Vakfın tescil edilmiş olmasından kaynaklanan iyileştirici etki hükmünü sürdürür.

Bu itibarla, vakfın MK m. 103/II uyarınca iptali ile MK m. 557 vd. gereği ölüme bağlı tasarrufun iptali birbirinden nitelik ve sonuçları bakımından tamamen ayrı davalardır. Biri ölüme bağlı tasarrufu geçmişe etkili olarak⁸⁵ sona erdirirken, diğeri vakıf tüzel kişisini ileriye etkili şekilde sona erme sürecine

kalkan Medeni Kanun bakımından saklı paylı mirasçıların tenkis veya iptal davası açabileceği şeklinde: **Öztan**, s. 127; **Velidedeoğlu**, s. 248. Dava sonucunda vakfın sona ermesinin mutlak bir sonuç olmadığı, amacın veya yönetim organlarının değiştirilmesine de karar verilebileceği görüşünde: **Vez**, Art. 82, N. 3

⁸¹ **Fikret Eren**, Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara, 1966, s. 130; Karş. JdT 1972 I 162, Bu kararda Federal Mahkeme geçersiz ölüme bağlı tasarrufa dayalı olarak kurulan vakfın hükümsüzlüğünün her zaman ileri sürülebileceğini kabul etmiştir. Bunun gerekçesi ise iptale tabi hükümsüzlük sebeplerinin kanunda sınırlı olarak sayılmış olması, somut olayda yer alan geçersizlik nedeninin (vakıf kuruluşunun bağlayıcı bir ölüme bağlı tasarruf olarak düzenlenmesi) işlemin genel hükümler çerçevesinde kesin hükümsüzlüğe yol açacak olmasıdır. Ölüme bağlı tasarruf, kesin hükümsüz veya yok hükmünde sayıldığı takdirde, işleme karşı ayrıca bir dava açılmış olması gerekmez.

⁸² Davanın Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne de yönetilmesi gerektiği görüşünde: Yarg. 2. HD., 9.6.1972, 3826/3689 (**Oğuzman**, s. 191 dn. 500). Buna karşılık vakıf henüz tescil edilerek tüzel kişilik kazanmadıysa bu durumda davalı tarafta sadece Vakıflar Genel Müdürlüğü bulunacaktır.

⁸³ Benzer şekilde: **Kılıçoğlu**, s. 551

⁸⁴ Ölüme bağlı tasarrufla kurulması hedeflenen vakfın amacı hukuka veya ahlâka aykırı ise, bu tasarruf iptal edilmemiş de olsa bu husus tescil başvurusunun reddini gerektirir: **Dural/Öğüz**, s. 352; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 398. Öte yandan ölüme bağlı tasarrufun iptali ile birlikte vakfın iptali de objektif dava birleşmesi şeklinde dava edilebilir.

⁸⁵ **Dural/Öz**, s. 231; **Serozan/Engin**, §4 N. 254; **Oğuzman**, s. 195; **Eren**, s. 138; Ayrıca: **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 341

sokmaktadır. Ancak MK m. 103/II uyarınca bu sebeple dava açılabilmesi için öncelikle MK m. 557 vd.'na göre vakfı kuran ölüme bağlı tasarrufun iptal edilmesi lazım gelir⁸⁶. Bu olasılıkta, ölüme bağlı tasarruf iptal edildikten sonra vakfın iptali için açılacak dava için herhangi bir süre kısıtlaması söz konusu değildir. Bu durumda da iptal davası açmak herhangi bir süreye tabi olmayacaktır⁸⁷. Ancak davacı sıfatının sahipliği bakımından ölüme bağlı tasarrufların özelliği dikkate alınmak gerekecektir. Ölüme bağlı tasarrufun iptali, salt davanın tarafları arasında hüküm doğurur⁸⁸. Bu nedenle ölüme bağlı tasarruf gerek vakfın tescilinden önce gerekse sonra iptal edilmiş olsun, MK m. 103/II uyarınca vakfın iptaline ilişkin davayı açmak sadece ölüme bağlı tasarrufu iptal ettirmiş kişiye ve yasal düzenleme gereği Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olacaktır.

IV. Sonuç

Medenî Kanun m.103/II hükmünde yer alan düzenleme, sistematik açıdan örtülü bir şekilde de olsa vakıf tüzel kişiliğinin doğumu ve vakıf kurma işleminin geçerliliği arasındaki ilişkide önemli bir ilkeyi Türk hukukuna somut olarak getirmektedir.

Mahkemeye vakfın tescili için başvurulduğunda yapılacak denetim vakıf kurma işleminin de geçerliliğinin incelenmesini sağlar. Bununla birlikte tescil isteminin kabulü çekişmesiz yargı işidir ve bu karar kesin hüküm oluşturmaz. MK m. 103/II, öngördüğü iptal davası ile amaçtaki imkânsızlık ya da hukuka veya ahlâka aykırılık dışında, vakfın tescil edilmesi halinde tüzel kişiliğin doğacağını hüküm altına almaktadır. Böylece vakıf kurma işlemini geçersiz kılan sebeplerin daha sonra ileri sürülüp sürülemeyeceği, vakıf tüzel kişiliğine bu sebeplerin etkisi, vakıf kurulmuşsa nasıl sona ereceği gibi pek çok sorunun ortaya çıkması engellenmekte olup üçüncü kişilerin korunması sağlanmaktadır. Bir başka deyişle MK m. 103/II vakfın tesciline iyileştirici bir etki tanımaktadır.

Buna karşılık MK m. 103/II mutlak bir iyileştirici etki sağlamamaktadır. Hükümle birlikte, vakfın kurulmasını engelleyen sebeplerin varlığının iptal davasına konu edilebileceği kabul edilmiştir. Bu şekilde vakfın mahkeme kararıyla sona erdirilmesi mümkün kılınmıştır. Açılan iptal davasının kabulüne ilişkin olarak verilen kararın kesinleşmesiyle birlikte vakıf ileriye etkili olarak sona erer ve özgüleme kuralı hariç olmak üzere genel hükümler çerçevesinde tasfiye edilmek gerekir. Dava açma süresi ve davacı sıfatı bakımından ise hükmün lafzına karşın her bir olası geçersizlik sebebine göre ayrı bir değerlendirme yapılmak gerekir.

⁸⁶ Bu davada artık vakıf tüzel kişiliği doğmuş olduğu için davalı sıfatı vakfa ait olacaktır. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 343; **Dural/Öz**, s. 233; **Ballar**, s. 380; Ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün de davalı olması gerektiği Yargıtay tarafından kabul edilmiştir. Bu konuda: **Oğuzman**, s. 191, dn. 500

⁸⁷ Bununla birlikte iptalden sonra uzun süre vakfın iptaline yönelik dava açılmamış olması, bu davanın daha sonra açılmasına MK m. 2 uyarınca engel olabilir.

⁸⁸ **Dural/Öz**, s. 231; **Oğuzman**, s. 195; Ayrıca: **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 341; **Eren**, s. 138 vd.; Yarg. İç. BK., 7.12.1955, 16/25

KISALTMALAR

Art.	: Article/Artikel
ATF	: Arrêts du Tribunal Fédéral
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnotu
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İMK	: İsviçre Medenî Kanunu
İNÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İTST	: İsviçre Ticaret Sicili Tüzüğü
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
JdT	: Journal des Tribunaux
Kazancı	: Kazancı Çevrimiçi Hukuk Bilgi Bankası
KHÜHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
m.	: Madde
MHAD	: İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
MK	: Medenî Kanun
N.	: Paragraf/Kenar Numarası
REPRAX	: Droit des sociétés et droit du registre du commerce: revue de la législation et de la pratique
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
VT	: Türk Medenî Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük
VY	: Vakıflar Yönetmeliği
Yarg.	: Yargıtay

KAYNAKÇA

Aebersold, Thomas, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch: OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 2011

Akın, Murat Yusuf, "İsviçre Hukuku örneğinde Türk Medeni Kanunu Madde 47/II ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 üzerine düşünceler", BATİDER, C. 26, S. 1, 2010

Akipek G., Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş-Karaman, Derya, Türk Medeni Hukuku – Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, İstanbul, 2012

Akipek Öcal, Şebnem, "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflarla İlgili Mevzuatta Değişiklikler ve Yenilikler", KHÜHFD, C. 4, S. 1, 2016

Aksoy Dursun, Sanem, "Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumuna Dair Bazı Düşünceler", İÜHFMD, C. 66, S. 2, 2008

Akünel, Teoman, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1988

Alışkan, Murat, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları, İstanbul, 2007

Ayan, Mehmet/Ayan, Nurşen, Kişiler Hukuku, Konya, 2015

Aydos, Oğuz Sadık, "Vakfın Sona Ermesi", İNÜHFD, C. 4, S. 1, 2013

Bahtiyar, Mehmet, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001

Ballar, Suat, Yeni Vakıflar Hukuku, İstanbul, 2015

Bauen, Marc/Bernet, Robert/Rouiller, Nicolas, La société anonyme suisse, 2007

Baygın, Cem, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yorum", AÜEHFD, C. 4, S. 1-2, 2000

Berki, Şakir, "Vakıflar", AÜHFD, C. 38, S. 1-4, 1988

Chaix, François, Commentaire Romand: Code Civil II, 2016

Demirsatan, Barış, "Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi", İÜHFMD, C. 74, S. 2, 2016

Doğan, Murat, Vakıflarda Mal Varlığı, Ankara, 2000

Doğan, Murat, "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Vakıf Kuruluşu ve Vakıfların Mal Varlıkları", KHÜHFD, C. 4, S. 1, 2016 [Vakıf Kuruluşu]

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan, Kişiler Hukuku, İstanbul, 2016

Dural, Mustafa/Öz, Turgut, Miras Hukuku, İstanbul, 2015

Egger, August, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi – Kişinin Hukuku, İkinci Kısım Tüzel Kişiler mad. 52-89, Çeviri: Av. Volf Çernis, Ankara, 1949

Eisenring, Martin, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht: Personen- und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutzrecht Art. 1-456 ZGB, 2012

Ekecik, Şükran, "Vakıfların Kuruluşu Sürecine Dair Yargılama Hukuku Sorunları", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, C. I, Ankara, 2014

Erçin, Ferhat, "Vakıf Hukukunda Vakfedenin Amacının Önemi", Milletlerarası Hukuk ve Özel Hukuk Bülteni, Yıl 25-26, S. 1-2 (Prof. Dr. Aslan Gündüz'ün Anısına Armağan), 2005-2006

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2012

Eren, Fikret, Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara, 1966

- Ergüne, Mehmet Serkan**, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008
- Ergüne, Mehmet Serkan**, Vasiyetnamenin Yorumu, İstanbul, 2012
- Güneri, Hasan**, Vakıfta Amaç Kavramı ve Amacına Göre Vakıf Türleri, Ankara, 1976
- Hatemi, Hüseyin**, Önceki ve Bugünkü Türk Hukukunda Vakıf Kurma Muamelesi, İstanbul, 1969
- Hatemi, Hüseyin**, “Önceki Hukukumuzda ve Türk Medeni Hukukunda Vakıf Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar ve Düşünceler”, MHAD, C. 11, S. 14, 1977
- Hausheer, Heinz/Aebi-Müller, Regina E.**, Das Personenrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Bern, 2008
- İnceoğlu, M. Murat**, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul, 2009
- İşeri, Ahmet**, Türk Medeni Hukukuna Göre Vakıf, Ankara, 1968
- Kılıçoğlu, Ahmet M.**, Medeni Hukuk, Ankara, 2016
- Kırca, Çiğdem**, “Örtülü (Gizli) Boşluk ve Bu Boşluğun Doldurulması Yöntemi Olarak Amaca Uygun Sınırlama (Teleologische Reduktion)”, AÜHFD, C. 50, S. 1, 2001
- Kırca, İsmail/Şehirli Çelik, Feyzan H./Manavgat, Çağlar**, Anonim Şirketler Hukuku Cilt I, Ankara, 2013
- Kick, Markus**, Die verbotene juristische Person, Friburg, 1993
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm 1: Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, İstanbul, 2014 [Borçlar Hukuku]
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip**, Miras Hukuku, İstanbul, 1987
- Korkut, Ömer**, “Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukuki Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi”, MÜHF-HAD, C. 18, S. 2, 2012
- Köprülü, Bülent**, Medeni Hukuk, İstanbul, 1984
- Kuru, Baki**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2016
- Montavon, Pascal**, Abrégé de droit civil Art. 1er à 640 CC/LPart, 2013
- Nomer, Halûk N.**, Borçlar Hukuku, İstanbul, 2015
- Nomer, Halûk N./Akbulut, Pakize E.**, Medeni Hukuka Giriş Dersleri Bölüm I, İstanbul, 2016
- Oğuzman, Kemal**, Miras Hukuku, İstanbul, 1995
- Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe**, Kişiler Hukuku, İstanbul, 2016
- Öğüz, Tufan**, Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları, İstanbul, 2007
- Özsunay, Ergun**, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1978
- Öztan, Bilge**, Tüzel Kişiler, Ankara, 1998
- Pedrazzini, Mario M./Oberholzer, Niklaus**, Grundriss des Personenrechts, Bern, 1989
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet**, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2013
- Piotet, Paul**, “Clause d'un pacte successoral prévoyant la constitution d'une fondation et sa dotation”, JdT 1980 I

Premand, Viviane, Les sociétés de famille dans les formes de la société anonyme et à responsabilité limitée, 2010

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, Ankara, 2015

Riemer, Hans Michael, BK - Berner Kommentar Band/Nr. I/3/1: Allgemeine Bestimmungen, Systematischer Teil und Kommentar zu Art. 52-59 ZGB Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht, Die juristischen Personen, Bern, 1993

Riemer, Hans Michael, CS – Commentaire Stämpfli: Vereins- und Stiftungsrecht (Art. 60-89bis ZGB) mit den Allgemeinen Bestimmungen zu den juristischen Personen (Art. 52-59 ZGB), 2012

Riemer, Hans Michael, BK – Berner Kommentar Band/Nr. I/3/3: Die Stiftungen, Systematischer Teil und Kommentar zu Art. 80-89bis ZGB Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht, Die juristischen Personen, Bern, 1981

Saymen, Ferit Hakki, Türk Medenî Hukuku Cilt II: Şahsın Hukuku, İstanbul, 1960

Serozan, Rona, Medeni Hukuk, İstanbul, 2015

Serozan, Rona, Tüzel Kişiler Özellikle: Dernekler ve Vakıflar, İstanbul, 1994 [Tüzel Kişiler]

Serozan, Rona/Engin, B. İlkey, Miras Hukuku, Ankara, 2014

Tabet, Habib/Leupim, Yvan, « La fondation de droit suisse au prisme de l'Ordonnance sur le Registre du commerce du 17 octobre 2007 », REPRAX 2/2013

Tercier, Pierre/Pichonnaz, Pascal/Develioğlu, H. Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016

Tuor, Peter/Schynder, Bernhard/Schmid, Jörg/Jungo, Alexandra, ZGB - Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 2015

Uyan, Göktürk, “Miras Sözleşmesindeki İki Taraflı Bağlayıcı Kayıtlı Vakıf Kurulması”, İÜHFİM, C. 65, S. 2, 2007

Vardar Hamamcıoğlu, Gülşah, Medenî Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı, İstanbul, 2014

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Türk Medenî Hukuku Cilt I/2 Şahsın Hukuku, İstanbul, 1956

Vez, Parisima, Commentaire Romand: Code Civil I, 2010

von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H., Grundriss des Aktienrechts Mit Berücksichtigung der laufenden Revision, 2011

Xoudis, Julia, Commentaire Romand: Code Civil I, 2010

Yücer, İpek, “Gerçek Kişilerin Vakıf Kurma Ehliyeti”, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. III, İstanbul, 2011

Yüksel, Sinan H., “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul, 2017

Zevkliler, Aydın/Acabey, M. Beşir/Gökyayla, K. Emre, Medeni Hukuk, Ankara, 2000